

Poglavlje 52

Ἀντιφῶντος Περὶ ὁμοιοίας 14

O autoru

Sofist Antifont (Ἀντιφῶν) iz Atene živio je u V. st. pr. Kr. Znanstvenici se razilaze oko toga je li identičan s poznatim govornikom Antifontom iz atičke općine Ramnunta. Pripisuju mu se djela *O slozi* (Περὶ ὁμοιοίας) i *O istini* (Περὶ ἀληθείας). Od drugospomenutog djela *O istini* sačuvani su papirusni fragmenti (DK 44) koji kritiziraju konvencionalni moral s gledišta vlastitog interesa.

O tekstu

Poruka je ovog ulomka, sačuvanog u Stobejevoj zbirci *Florilegij* (Ἰωάννης ὁ Στοβαῖος, Ἀνθολόγιον, V. st. po. Kr.; Stobaei Flor., XVI, 29) da se uspjeh ne sastoji u posjedovanju materijalnog bogatstva. Naime, oni koji gomilaju svoj novac, a da se pritom njime ne koriste, nemaju veću korist od njega nego što bi imali od nekog kamena. Meta Antifontove kritike mogli bi biti ljudi ograničenog poimanja bogatstva, koji nisu sposobni upotrijebiti svoj um da bi shvatili što je pravo bogatstvo.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Antiph. Fr.14 (B54 DK)

Ἴδὼν ἀνὴρ ἄνδρα ἕτερον ἀργύριον ἀναιρούμενον πολὺ ἐδεῖτό οἱ
δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ, ὃ δ' οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἦν οἷος ἀπιστεῖν τε
καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδένα, φέρων δ' ἀπέθετο ὅποι δὴ· καὶ τις κα-
ταμαθῶν τοῦτο ποιῶντα ὠφείλετο, ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἐλθῶν οὐχ

ἠύρισκε τὰ χρήματα ὁ καταθέμενος. Περιαλγῶν οὖν τῇ συμφορᾷ τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε τῷ δεομένῳ, ὃ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν καὶ ἕτερον προσέφερον, ἀπαντήσας δὴ τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζομένῳ ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν, ὅτι ἐξήμαρτε καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει οὐ χαρισαμένῳ, ἀλλ' ἀχαριστήσαντι, ὡς πάντως οἱ ἀπολόμενον τὸ ἀργύριον. Ὁ δ' αὐτὸν ἐκέλευε μὴ φροντίζειν, ἀλλὰ νομίζειν αὐτῷ εἶναι καὶ μὴ ἀπολωλέναι, καταθέμενον λίθον εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον· πάντως γὰρ οὐδ' ὅτε ἦν σοι ἐχρῶ αὐτῷ, ὅθεν μηδὲ νῦν νόμιζε στέρεσθαι μηδενός. Ὅτω γὰρ τις μὴ ἐχρήσατο μηδὲ χρήσεται, ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον βλάπτεται. Ὅταν γὰρ ὁ θεὸς μὴ παντελῶς βούληται ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ, χρημάτων μὲν πλοῦτον παρασχών, τοῦ δὲ φρονεῖν καλῶς πένητα ποιήσας, τὸ ἕτερον ἀφελόμενος ἐκατέρων ἀπεστέρησεν.

Analiza i komentar

Ἰδὼν ἀνήρ
 ἄνδρα ἕτερον
 ἀργύριον ἀναιρούμενον
 πολὺ ἐδεῖτό
 οἱ δανεῖσαι ἐπὶ τόκῳ,
 ὁ δ' οὐκ ἠθέλησεν,
 ἀλλ' ἦν οἷος
 ἀπιστεῖν τε καὶ μὴ ὠφελεῖν μηδένα,
 φέρων δ' ἀπέθετο
 ὅποι δὴ·
 καί τις καταμαθὼν τοῦτο ποιῶντα
 ὑφείλετο,
 ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἐλθὼν
 οὐχ ἠύρισκε τὰ χρήματα
 ὁ καταθέμενος.

Ἴδὼν ἀνὴρ ὁράω gledati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; otvara mjesto za ἀνδρα ἕτερον; § 149

ἕτερον § 219

ἀργύριον ἀναιρούμενον § 82; ἀργύριον je objekt participa ἀναιρούμενον; ἀναιρέομαι odnijeti; a. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; predikatni particip uz *verba sentiendi*, § 502.a

πολὺ ἐδεῖτό § 196; δέομαι moliti; 3. l. sg. impf. medpas.; properispomena ispred enklitike, § 40.d

οἱ δανείσαι οἱ ἑαυτῶ, § 206.5; δανείζω dati u zajam; inf. aor. akt.; subjekt je infinitiva ἀνὴρ

ἐπὶ τόκῳ § 436.B.c.δ; § 82

ὁ δ' čestica naznačava promjenu subjekta, § 370.2

ἠθέλησεν ἐθέλω voljan biti, htjeti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀλλ' ἦν οἶος § 515.1; elizija § 68; εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.; οἶος s inf. § 494.1.;

ἀπιστεῖν... ὠφελεῖν ἀπιστέω ne vjerovati; inf. prez. akt.; ὠφελέω pomagati, podupirati; inf. prez. akt.

τε καὶ § 513.2

μηδένα § 224.2; razlika među negacijama § 508

φέρων δ' ἀπέθετο φέρω nositi; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 515.2; ἀποτίθημι odložiti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ἅποι δὴ § 221; § 519.3

καὶ τις § 513.1; § 217; enklitike § 39, § 40

καταμαθῶν καταμανθάνω opaziti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

τοῦτο § 213.2; objekt participa ποιῶντα

ποιῶντα ποιέω činiti; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.; objekt participa καταμαθῶν

ὑφείλετο ὑφαιρέομαι krasti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ὑστέρῳ... χρόνῳ § 203; § 82; dativ vremena § 415

ἐλθῶν ἔρχομαι íci; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ἠύρισκε εὐρίσκω naći; 3. l. sg. impf. akt.

τὰ χρήματα § 123

ὁ καταθέμενος κατατίθημι spremi, položiti; n. sg. m. r. ptc. aor. med.; poimeničenje članom § 373

Περὶ αὐτῶν οὖν τῆ συμφορᾶ

τά τε ἄλλα

καὶ ὅτι οὐκ ἔχρησε

τῷ δεομένῳ,

ὁ ἂν αὐτῷ καὶ σῶον ἦν

καὶ ἕτερον προσέφερον,
 ἀπαντήσας δὴ
 τῷ ἀνδρὶ τῷ τότε δανειζομένῳ
 ἀπωλοφύρετο τὴν συμφορὰν,
 ὅτι ἐξήμαρτε
 καὶ ὅτι οἱ μεταμέλει
 οὐ χαρισαμένῳ,
 ἀλλ' ἀχαριστήσαντι,
 ὡς πάντως οἱ ἀπολόμενον
 τὸ ἀργύριον.

Περιοχῶν οὖν περιοχέω biti bolom obuzet; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.;

§ 516

τῇ συμφορᾷ § 90; dativ uzroka § 414.2

τά τε ἄλλα καὶ osobito zato

ὅτι οὐκ ἔχρησε uzročne rečenice § 468; χάω davati, uzajmljivati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τῷ δεομένῳ δέομαι iskati, moliti; d. sg. m. r. ptc. prez. medpas.; poimeničenje članom § 373

ὃ ἀν... σῶον ἦν... προσέφερον § 215; relativ se odnosi na ἀργύριον; odnosne rečenice § 482

αὐτῷ § 207

σῶον ἦν § 103; εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.

ἕτερον προσέφερον § 219; προσφέρω donositi; 3. l. sg. impf. akt.

ἀπαντήσας δὴ ἀπαντάω τινί sresti koga; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.; § 516.5

τῷ ἀνδρὶ § 149

τῷ τότε δανειζομένῳ atributni particip § 499; atributni položaj priloga τότε § 375; δανείζομαι uzeti u zajam; d. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

ἀπωλοφύρετο ἀπολοφύρομαι glasno jadikovati; 3. l. sg. impf. medpas.

τὴν συμφορὰν § 90

ὅτι ἐξήμαρτε ὅτι kao veznik uzročnih rečenica § 468; ἐξημαρτάνω pogriješiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

οἱ μεταμέλει οἱ = αὐτῷ, neizravni refleksiv § 439.b.2; μεταμέλει μοί τινος kajem se § 400.1

οὐ χαρισαμένῳ μεταμέλει μοί τινος s predikatnim participom § 501.e; χαρίζομαι učiniti uslugu; d. sg. m. r. ptc. aor. med.

ἀλλ' ἀχαριστήσαντι § 515.1; ἀχαριστέω biti nezahvalan; d. sg. m. r. ptc. aor. akt.

ὡς πάντως ὡς kao veznik uzročnih rečenica § 468; § 204

οἱ ἀπολόμενον οἱ = αὐτῶ, neizravni reflektiv; ἀπόλλομαι propasti; n. sg. s.
r. ptc. aor. med.

τὸ ἀργύριον § 82

Ὅ δ'

αὐτὸν ἐκέλευε

μὴ φροντίζειν,

ἀλλὰ νομίζειν

αὐτῶ εἶναι

καὶ μὴ ἀπολωλέναι,

καταθέμενον λίθον

εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον·

πάντως γὰρ

οὐδ' ὅτε ἦν σοι

ἔχρῳ αὐτῶ,

ὄθιν μὴδὲ νῦν νόμιζε

στέρεσθαι μὴδενός.

αὐτὸν ἐκέλευε § 207.3; κελεύω τινά + inf. pozivati koga na što; 3. l. sg.
impf. akt.

μὴ φροντίζειν § 509.2; φροντίζω brinuti se; inf. prez. akt.

νομίζειν νομίζω smatrati; inf. prez. akt.

αὐτῶ εἶναι § 208, § 209; εἰμί biti; inf. prez. akt.; posvojni dativ § 412.2;
neizravni reflektiv § 439.b

ἀπολωλέναι ἀπόλλομαι propasti; inf. perf. akt.

καταθέμενον λίθον κατατίθημι spremi, položiti; a. sg. m. r. ptc. aor.
med.; poveži s αὐτὸν; λίθον je objekt participa καταθέμενον, § 82

εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον § 419.a; § 82; § 207; § 378.5

γὰρ § 517

οὐδ' ὅτε ἦν σοι οὐδ' < οὐδέ § 513.3; elizija § 82; ὅτε kao veznik vremenskih
rečenica § 487; εἰμί biti, 3. l. sg. impf. akt.; § 205; posvojni dativ
§ 412.2

ἔχρῳ χράομαι služiti se; 2. l. sg. impf. medpas.

ὄθιν μὴδὲ... νόμιζε korelativni prilozi § 221; § 513.3; νομίζω smatrati; 2.
l. sg. impt. prez. akt.

στέρεσθαι μηδενός στέρομαι τινός biti lišen čega, ne imati što; inf. prez. medpas.; subjekt infinitiva naznačen u imperativu νόμιζε; § 224.2

Ὅτω γάρ τις
 μὴ ἐχρήσατο μηδὲ χρήσεται,
 ὄντος ἢ μὴ ὄντος αὐτῷ
 οὐδὲν οὔτε πλέον οὔτε ἔλασσον
 βλάπτεται.

Ὅτω Ὅτω = ᾧτινι § 217, § 218.8

ἐχρήσατο... χρήσεται χράομαι služiti se; 3. l. sg. ind. aor. med.; drugi je oblik istog glagola 3. l. sg. ind. fut. med.

ὄντος... αὐτῷ εἰμί biti; g. sg. s. r. ptc. prez. akt.; GA (uz ispušten pronominalni dio ὅτου = οὔτινος) s vrijednošću pogodbene rečenice; posvojni dativ § 412.2

οὐδὲν... βλάπτεται priložni akuzativ § 391; βλάπτω štetiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

οὔτε... οὔτε... § 513.4

πλέον... ἔλασσον komparacija od drugih osnova § 202

Ὅταν γὰρ ὁ θεὸς
 μὴ παντελῶς βούληται
 ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ,
 χρημάτων μὲν πλοῦτον
 παρασχών,
 τοῦ δὲ φρονεῖν καλῶς
 πένητα ποιήσας,
 τὸ ἕτερον ἀφελόμενος
 ἐκατέρων ἀπεστέρησεν.

Ὅταν... ὁ θεὸς μὴ... βούληται Ὅταν < ὅτε ἄν; vremenska rečenica sa značenjem pogodbene protaze eventualnog oblika § 488.2; § 82; βούλομαι htjeti, željeti; 3. l. sg. konj. prez. med.

ἀγαθὰ διδόναι ἀνδρὶ § 103; ἀγαθὰ je poimeničeni pridjev, član može izostatati uz apstraktna imena; δίδωμι dati; inf. prez. akt.; § 149

χρημάτων μὲν... τοῦ δὲ φρονεῖν καλῶς § 123; φρονέω biti razborit; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373; *genitivus inopiae* ovisan o πένητα § 403.2; koordinacija česticama μὲν... δὲ § 519.7; § 204
πλοῦτον παρασχών § 82; παρέχω pružati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
πένητα ποιήσας pridjevi s jednim završetkom § 195; ποιέω činiti; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
τὸ ἕτερον ἀφελόμενος korelativne zamjenice § 219; ἀφαιρέω oduzimati; n. sg. m. r. ptc. aor. med.
ἀπεστέρησεν ἀποστερέω τινά τινος otimati od koga što; 3. l. sg. ind. aor. akt.

Poglavlje 53

Φλαουίου Φιλοστράτου Τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον Ε 14

O autoru

Filostrat (Φλαούιος Φιλόστρατος, lat. Flavius Philostratus): na temelju nepovezanih obavijesti u natuknicama bizantskog leksikona *Suda* danas poznajemo četiri člana iste obitelji koje skupno nazivamo Filostrati. Autor *Života Apolonija iz Tijane* (τὰ εἰς τὸν Τυανέα Ἀπολλώνιον) sin je prvog Filostrata, Verova sina, sofista čije se nijedno djelo nije sačuvalo.

Lucije Flavije Filostrat („Atenjanin” – obnašao je dvije visoke dužnosti u Ateni) dospio je, zahvaljujući sofističkom umijeću i vezama, na dvor Septimija Severa (145. – 211.). Careva ga je žena Julija Domna, kako sam tvrdi, potakla da napiše romansiranu biografiju Apolonija iz Tijane u osam knjiga, objavljenu nakon 217. Kasnije je, možda 242., dovršio *Živote sofista* posvećene caru Gordijanu. Mogući je autor i djela *O kultu heroja*, *O tjelovježbi*, *Pisma*, *Slike* i *Neron*.

Zbog opsega i žanrovske raznolikosti djela, stilističke virtuoznosti u kratkim rečenicama, sklonosti metafori i paradoksu, Filostrata smatraju vodećom kreativnom ličnošću u grčkoj književnosti carskog razdoblja. Bio je cijenjen i u Bizantu i Renesansi.

O tekstu

Život Apolonija iz Tijane svojevrsan je biografski eksperiment u kojem se prožimaju aspekti tada omiljenih „idealnih” romana s njihovim pretečom, Ksenofonotovom *Kirupedijom*. Filostrat je Apolonija, oko čijeg su se lika rano počele raspredati čudesne pripovijesti, želio od vrača uzdići do razine novopitagorskog asketa i čudotvorca (θεῖος ἀνὴρ). Povezujući s aretalogijom

motive bajkovitih romana o putovanjima, dijelovima svoje pripovijesti, poput onog o mudračevu boravku u Indiji, dao je orijentalan ugođaj kakav je posebno privlačio Filostratovu moćnu zaštitnicu Juliju Domnu.

U ovom se odlomku tematizira uporaba i učinak mita, odnosno fikcije, kod Ezopa, nasuprot obradi kod uglednih pjesnika.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Philostr. Vita Apollonii 5.14

Ἄρξαι δ' αὐτῶν τὸν Ἀπολλώνιον ὧδε ἐρόμενον τοὺς ἐταίρους “ἔστι τι μυθολογία;”

“νὴ Δί’”, εἶπεν ὁ Μένιππος “ἦν γε οἱ ποιηταὶ ἐπαινοῦσι”.

“τὸν δὲ δὴ Αἴσωπον τί ἤγῃ;”

“μυθολόγον” εἶπε “καὶ λογοποιὸν πάντα”.

“πότεροι δὲ σοφοὶ τῶν μύθων;”

“οἱ τῶν ποιητῶν”, εἶπεν “ἐπειδὴ ὡς γεγονότες ἄδονται”.

“οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου τί;”

“βάτραχοι” ἔφη “καὶ ὄνοι καὶ λῆροι γραυσὶν οἷοι μασᾶσθαι καὶ παιδίους”.

“καὶ μὴν” ἔφη “ἐμοὶ” ὁ Ἀπολλώνιος, “ἐπιτηδειότεροι πρὸς σοφίαν οἱ τοῦ Αἰσώπου φαίνονται· οἱ μὲν γὰρ περὶ τοὺς ἥρωας, ὧν ποιητικὴ πᾶσα ἔχεται, καὶ διαφθείρουσι τοὺς ἀκρωμένους, ἐπειδὴ ἔρωτάς τε ἀτόπους οἱ ποιηταὶ ἐρμηνεύουσι καὶ ἀδελφῶν γάμους καὶ διαβολὰς ἐς θεοὺς καὶ βρώσεις παίδων καὶ πανουργίας ἀνελευθέρους καὶ δίκας, καὶ τὸ ὡς γεγονὸς αὐτῶν ἄγει καὶ τὸν ἐρῶντα καὶ τὸν ζηλοτυποῦντα καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν ἐφ’ ἅπερ οἱ μῦθοι, Αἴσωπος δὲ ὑπὸ σοφίας πρῶτον μὲν οὐκ ἐς τὸ κοινὸν τῶν ταῦτα ἄδόντων ἑαυτὸν κατέστησεν, ἀλλ’ ἑαυτοῦ τινα ὁδὸν ἐτράπετο, εἶτα, ὥσπερ οἱ τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι καλῶς ἐστιῶντες, ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων διδάσκει μεγάλα, καὶ προθέμενος τὸν λόγον ἐπάγει αὐτῷ τὸ πρᾶττε ἢ μὴ πρᾶττε, εἶτα τοῦ φιλαλήθους μᾶλλον ἢ οἱ ποιηταὶ ἤψατο.”

Analiza i komentar

Ἄρξαι δ' αὐτῶν τὸν Ἀπολλώνιον
 ὧδε ἐρόμενον τοὺς ἐταίρους
 “ἔστι τι μυθολογία;”
 “νὴ Δί’”, εἶπεν ὁ Μένιππος
 “ἦν γε
 οἱ ποιηταὶ ἐπαινοῦσι”.
 “τὸν δὲ δὴ Αἴσωπον
 τί ἡγῆ;”
 “μυθολόγον” εἶπε “καὶ λογοποιὸν πάντα”.
 “πότεροι δὲ σοφοὶ
 τῶν μύθων;”
 “οἱ τῶν ποιητῶν”, εἶπεν
 “ἐπειδὴ
 ὡς γεγονότες
 ἄδονται”.
 “οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου τί;”
 “βάτραχοι” ἔφη “καὶ ὄνοι καὶ λῆροι
 γραυσὶν οἷοι μασᾶσθαι
 καὶ παιδίους”.

Ἄρξαι ἄρχω započinjati; inf. aor. akt.

δ' δ' = δὲ § 515.2; elizija § 68

αὐτῶν § 207; dijelni genitiv § 395

τὸν Ἀπολλώνιον § 82

ἐρόμενον εἶρομαι pitati; a. sg. m. r. ptc. aor. med.

τοὺς ἐταίρους § 82

ἔστι τι εἰμί biti, postojati; 3. l. sg. ind. prez. akt., o naglasku § 315 bilj. 2;
 § 217; za enklizu § 40. c

μυθολογία § 90

Δί' § Δί' = Δία § 178; elizija § 68

εἶπεν λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. aor.

ὁ Μένιππος § 82

ἦν § 215

γε § 39.5; § 519.1

οἱ ποιηταὶ § 100

ἐπαινοῦσι ἐπαινέω hvaliti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τὸν... Αἴσωπον § 82

δὴ § 516.5

τί ἤγγῃ § 217; ἤγγεομαι misliti, držati; 2. l. sg. ind. prez. medpas.

μυθολόγον... καὶ λογοποιὸν πάντα § 82; § 193

πότεροι § 219

σοφοὶ τῶν μύθων § 103; dijelni genitiv § 395

οἱ τῶν ποιητῶν sc. μῦθοι; poimeničenje članom § 373; § 108

ἐπειδὴ... ἄδονται § 468; ἄδω pjevati, pjesmom kazivati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

ὡς γεγονότες sc. μῦθοι; ὡς kao, kao da (prilog); γίγνομαι postajati, dogoditi se; n. pl. m. r. ptc. perf. akt.

οἱ... Αἰσώπου sc. μῦθοι; poimeničenje članom § 373; § 82

βάτραχοι... ὄνοι... λῆροι § 82

ἔφη φημί reći; 3. l. sg. impf. akt.

γραυσὶν § 183

οἴοι § 494

μασᾶσθαι μασάομαι žvakati, grickati; inf. prez. medpas.

παιδίοις § 82

“καὶ μὴν” ἔφη “ἐμοὶ” ὁ Ἀπολλώνιος,

“ἐπιτηδειότεροι

πρὸς σοφίαν

οἱ τοῦ Αἰσώπου

φαίνονται·

οἱ μὲν γὰρ

περὶ τοὺς ἥρωας,

ὧν ποιητικὴ πᾶσα ἔχεται,

καὶ διαφθείρουσι τοὺς ἀκρωμένους,

ἐπειδὴ ἔρωτάς τε ἀτόπους

οἱ ποιηταὶ ἐρμηνεύουσι

καὶ ἀδελφῶν γάμους

καὶ διαβολὰς ἐς θεοὺς

καὶ βρώσεις παίδων

καὶ πανουργίας ἀνελευθέρους

καὶ δίκας,
καὶ τὸ
ὡς γεγονὸς αὐτῶν
ἄγει
καὶ τὸν ἐρῶντα
καὶ τὸν ζηλοτυποῦντα
καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα
πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν
ἐφ' ἅπερ
οἱ μῦθοι,

καὶ μὴν § 515.4
ἐμοὶ... φαίνονται § 205; φαίνω pokazivati; 3. l. pl. ind. prez. medpas.
ἐπιτηδειότεροι § 197
πρὸς σοφίαν § 435.C.c.γ; § 90
οἱ μὲν γὰρ sc. οἱ τῶν ποιητῶν
οἱ μὲν... Αἴσωπος δὲ... koordinacija rečeničnih članova parom čestica: a...
περὶ τοὺς ἥρωας § 43.C.c; § 180; § 184
ῶν sc. τῶν τῶν ποιητῶν μύθων; § 215
ποιητικὴ πᾶσα § 90; § 193
ἔχεται ἔχω držati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
διαφθείρουσι διαφθείρω uništavati; 3. l. pl. ind. prez. akt.
τοὺς ἀκροωμένους ἀκροάομαι slušati; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.
ἐπειδὴ... ἐρμηνεύουσι uzročni veznik § 468; ἐρμηνεύω opisivati, pripovijedati; 3. l. pl. ind. prez. akt.
ἔρωτάς... ἀτόπους § 123; složeni pridjevi s dvama završecima § 106
τε... καὶ... koordinacija rečeničnih članova sastavnim veznicima, pri čemu je drugi član istaknutiji
ἀδελφῶν γάμους § 82; objektni genitiv § 394
διαβολὰς ἐς θεοὺς § 90; § 419.c.β; § 82
βρώσεις παίδων § 165; § 127; objektni genitiv § 394
πανουργίας ἀνελευθέρους... δίκας § 90; složeni pridjevi s dvama završecima § 106
τὸ ὡς γεγονὸς αὐτῶν njihov privid zbilje; γίγνομαι bivati, dogoditi se, n. sg. s. r. ptc. perf. akt.; ὡς: kao da, prilog u atributnom položaju § 375.5; αὐτῶν, sc. τῶν ποιητῶν
ἄγει ἄγω voditi; 3. l. sg. ind. prez. akt.
τὸν ἐρῶντα ἐράω žudjeti, strastveno ljubiti; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.

τὸν ζηλοτυποῦντα ζηλοτυπέω biti ljubomoran; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.
 τὸν ἐπιθυμοῦντα ἐπιθυμέω težiti, nastojati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.
 πλουτεῖν ἢ τυραννεύειν πλουτέω biti bogat; inf. prez. akt.; τυραννεύω
 (neograničeno) vladati; inf. prez. akt.; rastavni veznik § 514 a
 ἐφ' ἅπερ sc. ἄγουσι οἱ μῦθοι upravo onamo kamo (vode) mitovi; § 436.c.a;
 § 215; § 216.3; nadovezuje se na τὸ ὡς γεγονὸς αὐτῶν ἄγει...

Αἴσωπος δὲ
 ὑπὸ σοφίας
 πρῶτον μὲν
 οὐκ ἐς τὸ κοινὸν
 τῶν ταῦτα ἁδόντων
 ἑαυτὸν κατέστησεν,
 ἀλλ' ἑαυτοῦ
 τινα ὁδὸν
 ἐτράπετο,
 εἶτα,
 ὥσπερ οἱ τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι
 καλῶς ἐστιῶντες,
 ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων
 διδάσκει μεγάλα,
 καὶ προθέμενος τὸν λόγον
 ἐπάγει αὐτῷ
 τὸ πράττε ἢ μὴ πράττε,
 εἶτα τοῦ φιλαλήθους μᾶλλον
 ἢ οἱ ποιηταὶ ἤψατο.”

ὑπὸ σοφίας § 437.A.β; § 90

πρῶτον μὲν koordinacija se nastavlja s εἶτα... εἶτα...

τὸ κοινὸν § 103; § 379

τῶν ταῦτα ἁδόντων ἄδω pjevati, pjesmom kazivati; g. pl. m. r. ptc. prez.
 akt.; § 213.2

ἑαυτὸν κατέστησεν nije se poistovjetio (οὐκ ἐς τὸ κοινὸν ἑαυτὸν κατέστησεν)
 s onima koji su pjesmom kazivali (ἁδόντων) to (ταῦτα, mitove); § 208;
 καθίστημι postaviti; 3. l. pl. ind. aor. akt.

ἐαυτοῦ τινα ὁδὸν § 208; § 217; § 82; § 83

ἐτρέπετο τρέπομαι (τὴν ὁδὸν) putem udariti, krenuti; 3. l. sg. ind. aor. med.

ὥσπερ § 519.2

οἱ... καλῶς ἐστιῶντες ἐστιάω hraniti, gostiti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.;
poimeničenje članom § 373; prilog u atributnom položaju § 375

τοῖς εὐτελεστέροις βρώμασι § 123; § 153; § 198; dativ sredstva § 414.1

ἀπὸ σμικρῶν πραγμάτων ἀπὸ izriče sredstvo § 423.c.γ; § 103; § 123

διδάσκει μεγάλα sc. πράγματα; διδάσκω podučavati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; § 196

προθέμενος τὸν λόγον προτίθεμαι dati postaviti, poslužiti; n. sg. m. r. ptc. aor. med.; § 82; τὸν λόγον priču

ἐπάγει αὐτῷ ἐπάγω pridodati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; § 207

τὸ πράττε ἢ μὴ πράττε πράττω činiti; 2. l. sg. impt. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

τοῦ φιλαλήθους τὸ φιλάληθες istinoljubivost; § 153; poimeničenje članom § 373

μᾶλλον ἢ § 204.3; § 514.1.b

ἤψατο ἄπτομαι prionuti, biti privržen; 3. l. sg. ind. aor. akt.

Poglavlje 54

Ἐγχειρίδιον Ἐπικτήτου 1

O autoru

Filozof Epiktet (Ἐπίκτητος) rođen je oko 55. po Kr. u frigijskom Hijerapolu (Ἱεράπολις, danas Pamukkale). Nije nam poznato njegovo pravo ime – Ἐπίκτητος je nadimak izveden od glagola ἐπιτάομαι „steći”. Mladost je proveo u Rimu kao rob Neronova oslobođenika i tajnika Epafrodita, koji mu je dopustio da pohađa filozofsku školu utjecajnog stoika Muzonija Rufa. Epiktet je s vremenom i sam počeo predavati filozofiju, a Epafrodit ga je oslobodio. Kad je car Domicijan protjerao filozofe iz Italije (93. – 94.), Epiktet je napustio Rim i otišao u Nikopol (Νικόπολις), bogati grad u Epiru. Epiktetova škola privlačila je mnoge učenike, među kojima je navodno bio i car Hadrijan. Epiktet je umro oko 135.

Epiktet je, uz Seneku i Marka Aurelija, glavni predstavnik stoičke škole kasnog, rimskog razdoblja. Poput Sokrata i učitelja Muzonija, Epiktet nije zapisivao svoje učenje; zapisao ga je njegov učenik Flavije Arijan. Sačuvane su četiri od osam knjiga *Razgovora* (Διατριβαί) te *Priručnik* (Ἐγχειρίδιον), „praktični vodič za početnike u stoičkoj filozofiji”.

Ἐγχειρίδιον je pisan jednostavnim jezikom bliskim govornoj *koine*, grčkom standardu helenističkog i carskog doba. Bio je vrlo popularno djelo. U VI. st. nastao je Simplicijev komentar, a 1497. humanist Angelo Poliziano preveo je djelo na latinski.

O tekstu

Na početku *Priručnika* Epiktet poučava da sreća ovisi isključivo o čovjeku samom i njegovoj percepciji. Moramo shvatiti što možemo kontrolirati (τὰ ἐφ' ἡμῖν: npr. um, stavovi), a što ne (τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν: npr. tijelo, imetak, tuđa

mišljenja, društveni status). U onome što ne možemo kontrolirati ne treba tražiti sreću.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Epict. Enchiridion 1.1

Τῶν ὄντων τὰ μὲν ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν ὑπόληψις, ὀρμή, ὄρεξις, ἔκκλησις καὶ ἐνὶ λόγῳ ὅσα ἡμέτερα ἔργα· οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαὶ καὶ ἐνὶ λόγῳ ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα. καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ φύσει ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτά, ἀλλότρια. μέμνησο οὖν, ὅτι, ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῆς καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῆς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὡσπερ ἐστίν, ἀλλότριον, οὐδεὶς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδεὶς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινί, ἄκων πράξεις οὐδὲ ἔν, οὐδεὶς σε βλάψῃ, ἐχθρὸν οὐχ ἔξεις, οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ. τηλικούτων οὖν ἐφειμένους μέμνησο, ὅτι οὐ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἄπτεσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, τὰ δ' ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλῃς καὶ ἄρχειν καὶ πλουτεῖν, τυχὸν μὲν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι, πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εὐδαιμονία περιγίνεται. εὐθύς οὖν πάσῃ φαντασίᾳ τραχεῖα μελέτα ἐπιλέγειν ὅτι 'φαντασία εἶ καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον'. ἔπειτα ἐξέταξε αὐτὴν καὶ δοκίμαζε τοῖς κανόσι τούτοις οἷς ἔχεις, πρώτῳ δὲ τούτῳ καὶ μάλιστα, πότερον περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν· κὰν περὶ τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ᾗ, πρόχειρον ἔστω τὸ διότι 'οὐδὲν πρὸς ἐμέ'.

Analiza i komentar

Τῶν ὄντων

τὰ μὲν ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν,
τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

Τῶν ὄντων εἰμί biti, g. pl. s. r. ptc. prez. akt., dijelni genitiv, § 395;
poimeničeni particip § 499.2

τὰ μὲν..., τὰ δὲ... član je upotrijebljen kao pokazna zamjenica § 370.1. Ko-
ordinacija μὲν... δὲ...: jedno... a drugo...

ἐστὶν εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.; enklitika § 39.3; sročnost: predikat
u jednini uz subjekt srednjeg roda u množini § 361

ἐφ' ἡμῖν § 205; § 436.B.c.β; elizija § 68, § 74

ἐφ' ἡμῖν μὲν

ὑπόληψις,

ὄρμη,

ὄρεξις,

ἐκκλισις

καὶ

ἐνὶ λόγῳ

ὅσα ἡμέτερα ἔργα·

οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ

τὸ σῶμα,

ἡ κτῆσις,

δόξαι,

ἀρχαὶ

καὶ

ἐνὶ λόγῳ

ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα.

ἐφ' ἡμῖν § 74; § 205; § 436.B.c.β

ἐφ' ἡμῖν μὲν... οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ... § 515.2, koordinacija s pomoću para čes-
tica

ὑπόληψις § 165
 ὄρμη § 90
 ὄρεξις § 165
 ἔκκλησις § 165
 ἐνὶ λόγῳ § 224; § 82; dativ kao priložna oznaka
 ὄσα § 219
 ἡμέτερα § 210
 ἔργα § 82
 ἐφ' ἡμῖν § 74; § 205; § 436.B.c.β
 τὸ σῶμα § 123
 ἡ κτήσις § 165
 δόξαι § 97
 ἀρχαὶ § 90
 ἐνὶ λόγῳ § 224; § 82
 ὄσα § 219
 οὐχ ἡμέτερα § 74; § 75.1; § 210
 ἔργα § 82

καὶ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν
 ἐστι

φύσει
 ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαραπόδιστα,
 τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν
 ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτά, ἀλλότρια.

τὰ μὲν ἐφ' ἡμῖν... τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν... koordinacija s pomoću para čestica
 τὰ... ἐφ' ἡμῖν § 74; § 205; § 436.B.c.β; poimeničenje članom § 373

ἐστι εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.

φύσει s obzirom na prirodu, po naravi; § 165; dativ obzira (*dativus respectus*)

ἐλεύθερα § 103

ἀκώλυτα § 103

ἀπαραπόδιστα § 103

τὰ... οὐκ ἐφ' ἡμῖν poimeničenje članom § 373

ἀσθενῆ § 153

δοῦλα § 103

κωλυτά § 103

ἀλλότρια § 103

μέμνησο οὖν,
 ὅτι,
 ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῆς
 καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια,
 ἐμποδισθήσῃ,
 πενθήσεις,
 ταραχθήσῃ,
 μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους,
 ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῆς σὸν εἶναι,
 τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότριον,
 οὐδεὶς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε,
 οὐδεὶς σε κωλύσει,
 οὐ μέμψῃ οὐδένα,
 οὐκ ἐγκαλέσεις τινί,
 ἄκων πράξεις οὐδὲ ἔν,
 οὐδεὶς σε βλάψει,
 ἐχθρὸν οὐχ ἔξεις,
 οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.

μέμνησο μιμνήσκω sjetiti (se), 2. l. sg. impt. perf. medpas.

ὅτι veznik uvodi izričnu rečenicu, § 467

ἐὰν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476

ἐὰν... ἐὰν δὲ koordinacija s pomoću čestice δὲ, bez μὲν

τὰ φύσει δοῦλα ono što je po prirodi ropsko; poimeničenje članom § 373

φύσει § 165

δοῦλα § 103

ἐλεύθερα § 103

οἰηθῆς οἶμαι (οἴομαι) smatrati, 2. l. sg. konj. aor. pas.

τὰ ἀλλότρια § 103, poimeničenje članom § 373

ἴδια § 103

ἐμποδισθήσῃ ἐμποδίζω ometati, 2. l. sg. ind. fut. pas.

πενθήσεις πενθέω žalostiti se, 2. l. sg. ind. fut. akt.

ταραχθήσῃ ταρασσώ uzrujati, uznemiriti, 2. l. sg. ind. fut. pas.

μέμψῃ μέμφομαι grditi, psovati; 2. l. sg. ind. fut. med.

θεοὺς § 82

ἀνθρώπους § 82

- ἐάν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476
 τὸ σὸν § 210, poimeničenje članom § 373
 τὸ σὸν... τὸ δὲ ἀλλότριον koordinacija s pomoću čestice δὲ, bez μὲν; poime-
 ničenje članom § 373
 μόνον § 378.4
 οἴηθῆς οἶμαι (οἴομαι) smatrati, 2. l. sg. konj. aor. pas., uvodi konstrukciju
 A+I
 σὸν § 210
 εἶναι εἶμι biti, inf. prez. akt., ovisi o οἴηθῆς
 τὸ... ἀλλότριον § 103, poimeničenje članom § 373
 ὥσπερ § 519.2
 ἐστίν εἶμι 3. l. sg. ind. prez. akt.
 ἀλλότριον § 103
 οὐδεὶς § 224.2
 σε § 205
 ἀναγκάσει ἀναγκάζω prisiljavati, 3. l. sg. ind. fut. akt.
 οὐδεὶς § 224.2
 σε § 205
 κωλύσει κωλύω ometati, sprečavati; 3. l. sg. ind. fut. akt.
 μέμψῃ μέμφομαι grditi, psovati; 2. l. sg. ind. fut. med.
 οὐδένα § 224.2
 ἐγκαλέσεις ἐγκαλέω τινί optuživati koga; 2. l. sg. ind. fut. akt.
 τινί § 217
 ἄκων § 193
 πράξεις πράσσω (atički πράττω) činiti; 2. l. sg. ind. fut. akt.
 ἐν § 224
 οὐδεὶς § 224.2
 σε § 205
 βλάψει βλάπτω τινά povrijediti koga; 3. l. sg. ind. fut. akt.
 ἐχθρὸν § 82
 ἔξεις ἔχω 2. l. sg. ind. fut. akt.
 βλαβερόν § 103
 τι § 217
 πείσῃ πάσχω trpjeti, 2. l. sg. ind. fut. med.

τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος
 μέμνησο,

ὅτι οὐ δεῖ
 μετρίως κεκινημένον
 ἄπτεσθαι αὐτῶν,
 ἀλλὰ τὰ μὲν
 ἀφιέναι παντελῶς,
 τὰ δ'
 ὑπερτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν.

τηλικούτων § 213.4

ἐφιέμενος ἐφίημι, *ovdje* ἐφίημαι τινός težiti za čime, čeznuti za čime; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

μέμνησο μιμνήσκω sjetiti (se), 2. l. sg. impt. perf. medpas.

ὅτι veznik uvodi izričnu rečenicu § 467

δεῖ δέω, *bezlično* δεῖ: treba, 3. l. sg. ind. prez. akt.; otvara mjesto infinitivima ἄπτεσθαι, ἀφιέναι, ὑπερτίθεσθαι

μετρίως § 204

κεκινημένον κινέω pokretati; a. sg. m. r. ptc. perf. medpas.; filozofski termin ó κεκινημένος uzbuđen, uznemiren

ἄπτεσθαι ἄπτω vezati, *ovdje* ἄπτομαι τινός vezati se za što, biti dirnut čime; inf. prez. medpas.

αὐτῶν § 207

τὰ μὲν... τὰ δ' koordinacija: jedno... a drugo...

ἀφιέναι ἀφίημι otpustiti, osloboditi (antiteza ἄπτω); inf. prez. akt.

παντελῶς prilog od παντελής, § 204

ὑπερτίθεσθαι ὑπερτίθημι odložiti, odgoditi; inf. prez. medpas.

πρὸς τὸ παρόν fraza: zasad; § 435; πάρειμι biti prisutan, a. sg. s. r. ptc. prez. akt.; poimeničeni particip § 499.2

ἐὰν δὲ καὶ ταῦτ' ἐθέλης

καὶ ἄρχειν

καὶ πλουτεῖν,

τυχὸν μὲν οὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ

διὰ τὸ καὶ τῶν προτέρων ἐφίεσθαι,

πάντως γε μὴν ἐκείνων ἀποτεύξῃ,

δι' ὧν μόνων ἐλευθερία καὶ εὐδαιμονία περιγίνεται.

ἐὰν veznik uvodi eventualnu pogodbenu rečenicu, § 474-476

ταῦτ' § 213.2; elizija § 68

ἐθέλης ἐθέλω (θέλω) htjeti; 2. l. sg. konj. prez. akt.; otvara mjesto akuzativu ταῦτα, ali i (koordiniranim ponavljanjem καὶ) infinitivima ἄρχειν, πλουτεῖν

ἄρχειν ἄρχω vladati, inf. prez. akt.

πλουτεῖν πλουτέω obogatiti se, inf. prez. akt.

τυχόν τυγχάνω slučajno biti gdje, slučajno se dogoditi; n. sg. s. r. ptc. aor. akt.; particip ovdje odgovara našem prilogu „možda” (od „može biti da”); τυχόν μὲν i πάντως γε μὴν stoje u antitezi

μὲν... γε μὴν korelacija s adverbativnim (suprotnim) značenjem „... ali...”, ili progresivno „... a onda...”

αὐτῶν § 207

τούτων § 213.2

τεύξῃ τυγχάνω τινός domoći se čega, uspjeti u čemu, 2. l. sg. ind. fut. med.

διὰ τὸ ἐφίεσθαι § 428, ἐφίημι inf. prez. medpas., poimeničeni infinitiv § 497, ἐφίημαι τινός težiti za čime, čeznuti za čime

πάντως § 193, § 204

ἐκείνων § 213.3

ἀποτεύξῃ ἀποτυγχάνω τινός izgubiti što; 2. l. sg. ind. fut. med.

δι' ὧν μόνων § 215; § 428; § 378.4; elizija § 68

ἐλευθερία § 90

εὐδαιμονία § 90

περιγίνεται περιγίνομαι (jonski i helenistički oblik glagola περιγίγνομαι) proizaći; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

εὐθὺς οὖν

πάσῃ φαντασίᾳ τραχείᾳ

μελέτα

ἐπιλέγειν ὅτι

‘φαντασία εἶ

καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον’.

εὐθὺς vremenski prilog od εὐθὺς (§ 191)

πάσῃ § 193

φαντασία § 90

τραχείᾳ § 191

μελέτα μελετάω truditi se, vježbati; 2. l. sg. impt. prez. akt.; otvara mjesto infinitivu

ἐπιλέγειν ἐπιλέγω τινί obratiti se komu, osloviti koga imenom, dodijeliti komu; inf. prez. akt.

ὅτι veznik uvodi zavisnu izričnu rečenicu, § 467, bilješka 2

φαντασία § 90

εἶ εἰμί 2. l. sg. ind. prez. akt.

πάντως § 193, § 204

τὸ φαινόμενον φαίνω pokazati, ukazati; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas., poimeničeni particip § 499.2; τὸ φαινόμενον filozofski termin: ono što se osjetilima poima, ono što se čini

ἔπειτα ἐξέταξε αὐτήν

καὶ δοκίμαξε

τοῖς κανόσι τούτοις

οἷς ἔχεις,

πρώτῳ δὲ τούτῳ καὶ μάλιστα,

πότερον

περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστίν

ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν·

κἂν

περὶ τι

τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἦ,

πρόχειρον ἔστω

τὸ διότι 'οὐδὲν πρὸς ἐμέ'.

ἐξέταξε ἐξετάζω istražiti, 2. l. sg. impt. prez. akt.

αὐτήν § 207

δοκίμαξε δοκιμάζω ispitati, 2. l. sg. impt. prez. akt.

τοῖς κανόσι § 131

τοῖς κανόσι... πρώτῳ δὲ τούτῳ koordinacija s pomoću čestice δὲ, ovdje bez μὲν ili sličnog u prvom članu para

τούτοις § 213.2

οἷς § 215

ἔχεις ἔχω imati, 2. l. sg. ind. prez. akt.

πρώτῳ § 223

τούτῳ § 213.2

πότερον... ἦ uvodi koordinirane zavisne upitne surečenice § 469

περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν § 433.C; § 373

ἐστίν εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.

περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν § 433.C; poimeničenje članom § 373; § 205; § 436.B.c.β

καὶ § 66 kraza, καὶ ἄν (ἐάν); eventualna pogodbeno rečenica § 474-476

περὶ τι § 433.C

τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν § 373; dijelni genitiv § 395; poimeničenje članom § 373;
§ 205 § 436.B.c.β

ἤ εἰμί biti, 3. l. sg. konj. prez. akt.

πρόχειρον § 103; kod Epikteta izraz često najavljuje savjet, formulu koju
treba zapamtiti i usvojiti

ἔστω εἰμί biti, 3. l. sg. impt. prez. akt.

τὸ διότι 'οὐδὲν πρὸς ἐμέ' poimeničenje članom § 373; ovdje je poimeničena
čitava surečenica

διότι ovdje upotrijebljeno kao izrični veznik: da...

Poglavlje 55

Ξενοφώντος Ἀπομνημονεύματα Β 4, 5

Ο tekstu

Uspomene na Sokrata sastavljene su u četiri knjige i zapisuju razgovore i događaje u kojima Sokrat igra glavnu ulogu. Druga knjiga, između ostalog, govori i o prijateljstvu. U odabranom odjeljku pravog prijatelja Sokrat opisuje kao najveće blago koje čovjek može steći.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Xen. Memorabilia 2.4.5

Πρὸς ποιὸν κτῆμα τῶν ἄλλων παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς οὐκ ἂν πολλῶ κρείττων φανείη; ποιὸς γὰρ ἵππος ἢ ποιὸν ζεῦγος οὕτω χρήσιμον ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος; ποιὸν δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον; ἢ ποιὸν ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον; ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ καὶ τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς καὶ τῶν κοινῶν πράξεων, καί, ἂν τέ τινα εὖ ποιῆσαι δέη, συνεπισχύει, ἂν τέ τις φόβος ταραττή, συμβοηθεῖ, τὰ μὲν συναναλίσκων, τὰ δὲ συμπράττων, καὶ τὰ μὲν συμπείθων, τὰ δὲ βιαζόμενος, καὶ εὖ μὲν πράττοντας πλεῖστα εὐφραίνων, σφαλλομένους δὲ πλεῖστα ἐπανορθῶν. ἃ δὲ αἶ τε χεῖρες ἐκάστω ὑπηρετοῦσι καὶ (οἱ) ὀφθαλμοὶ προορῶσι καὶ τὰ ὦτα προακούουσι καὶ οἱ πόδες διανύτουσι, τούτων φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται· πολλάκις ἂν πρὸ αὐτοῦ τις ἢ οὐκ ἐξειργάσατο ἢ οὐκ εἶδεν ἢ οὐκ ἤκουσεν ἢ οὐ διήγνησε, ταῦτα ὁ φίλος πρὸ τοῦ φί-

λου ἐξήρκεσεν. ἀλλ' ὅμως ἔνιοι δένδρα μὲν πειρῶνται θεραπεύειν τοῦ καρποῦ ἔνεκεν, τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος, ὃ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται.

Analiza i komentar

Πρὸς ποῖον κτῆμα
τῶν ἄλλων
παραβαλλόμενος φίλος ἀγαθὸς
οὐκ ἂν
πολλῶ
κρείττων φανείη;

Πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων = Πρὸς ποῖον ἄλλο κτῆμα; § 219; § 123;
§ 212

παραβαλλόμενος παραβάλλω uspoređivati; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

φίλος ἀγαθὸς § 82; § 103

πολλῶ priloški: kudikamo; § 196

κρείττων § 202

φανείη φαίνω pokazivati; 3. l. sg. opt. aor. pas.

οὐκ ἂν φανείη § 464,2

ποῖος γὰρ ἵππος
ἢ ποῖον ζεῦγος
οὕτω χρήσιμον
ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος;

ποῖος ἵππος § 219; § 82

γὰρ jer; čestica ima službu uzročnog veznika § 517

ποῖον ζεῦγος § 219; § 153

οὕτω χρήσιμον sc. ἐστί; § 103; imenski predikat, Smyth 909

ὁ χρηστὸς φίλος § 82

ποῖον δὲ ἀνδράποδον
οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον;

ποιον... ἀνδράποδον § 219; § 82

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον sc. ἐστί; § 103; imenski predikat, Smyth 909

ἢ ποιον ἄλλο κτῆμα
οὕτω πάγχρηστον;

ποιον ἄλλο κτῆμα § 219; § 123; § 212

οὕτω πάγχρηστον sc. ἐστί; § 103; imenski predikat, Smyth 909

ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος

ἑαυτὸν τάττει

πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον

τῷ φίλῳ

καὶ τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς

καὶ τῶν κοινῶν πράξεων,

καί,

ἂν τέ τινα

εὖ ποιῆσαι δέη,

συνεπισχύει,

ἂν τέ τις φόβος

ταράττη,

συμβοηθεῖ,

τὰ μὲν συναναλίσκων,

τὰ δὲ συμπράττων,

καὶ τὰ μὲν συμπείθων,

τὰ δὲ βιαζόμενος,

καὶ εὖ μὲν πράττοντας

πλεῖστα εὐφραίνων,

σφαλλομένους δὲ

πλεῖστα ἐπανορθῶν.

γάρ jer; čestica ima službu uzročnog veznika § 517

ἐαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον τάττω (τάσσω) ἐαυτὸν πρὸς τι stavljati se na raspolaganje za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐαυτὸν § 208

πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον za sve što nedostaje; § 193;

τὸ ἐλλείπον ἐλλείπω nedostajati; a. sg. s. r. ptc. prez. akt.; poimeničeni particip § 499.2

τῷ φίλῳ § 82

τῆς τῶν ἰδίων κατασκευῆς sc. τῶν ἰδίων πράξεων; § 82; § 90

τῶν κοινῶν πράξεων sc. τῆς τῶν κοινῶν πράξεων κατασκευῆς; § 82; § 165

ἄν τέ τινα § 40

ἄν = ἔάν

τινα § 217

εἶ ποιῆσαι εἶ ποιέω τινά činiti dobro komu; inf. aor. akt.

δέη δεῖ *bezlično* treba; otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἄν τέ τινα εἶ ποιῆσαι δέη eventualna protaza za sadašnjost; § 476

συνεπισχύει συνεπισχύω pomagati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τις φόβος § 217; § 82

ταράττη ταρασσω (ταράττω) uznemiravati; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἄν τέ τις φόβος ταράττη eventualna protaza za sadašnjost; § 476

συμβοηθεῖ συμβοηθέω pomagati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὰ μὲν... τὰ δὲ... καὶ τὰ μὲν... τὰ δὲ... koordinacija: jedne stvari... druge stvari... i jedno... a drugo...; § 519,7

συναναλίσκων συναναλίσκω skupa trošiti; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

συμπράττων συμπράττω (συμπράσσω) skupa raditi; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

συμπείθων συμπείδω skupa nagovarati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

βιάζομενος βιάζω (češće βιάζομαι) činiti silom; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

εἶ πράττοντας sc. φίλους; πράττω (πράσσω) činiti; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.

εἶ μὲν... σφαλλομένους δὲ... koordinacija izraza s participima

πλεῖστα vrlo često (superlativ od πολὺς)

εὐφραίνων εὐφραίνω uveseljavati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

σφαλλομένους sc. φίλους; σφάλλω činiti da tko posrne; a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

ἐπανορθῶν ἐπανορθῶ uspravljati, podizati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἃ δὲ αἶ τε χεῖρες
 ἐκάστω
 ὑπηρετοῦσι
 καὶ (οἱ) ὀφθαλμοὶ
 προορῶσι
 καὶ τὰ ὠτα
 προακούουσι
 καὶ οἱ πόδες
 διανύτουσι,
 τούτων φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται·

ἃ ono što..., zamjenica uvodi odnosnu rečenicu § 215

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

αἶ τε § 40

αἶ χεῖρες § 150

ἐκάστω § 82

ὑπηρετοῦσι ὑπηρετέω pomagati, služiti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οἱ ὀφθαλμοὶ § 82

προορῶσι προοράω vidjeti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τὰ ὠτα § 128

προακούουσι προακούω čuti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οἱ πόδες § 126

διανύτουσι διανύτω izvršiti, učiniti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

τούτων § 213

τούτων... οὐδενὸς hiperbat

φίλος § 82

εὐεργετῶν εὐεργετέω biti dobročinitelj; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

οὐδενὸς § 224

λείπεται λείπομαι tinos biti ostavljen bez čega; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

πολλάκις

ἃ πρὸ αὐτοῦ τις
 ἢ οὐκ ἐξειργάσατο
 ἢ οὐκ εἶδεν
 ἢ οὐκ ἤκουσεν
 ἢ οὐ διήνυσε,
 ταῦτα ὁ φίλος
 πρὸ τοῦ φίλου
 ἐξήρκεσεν.

πρὸ αὐτοῦ sam za sebe; § 209

ἐξειργάσατο ἐξεργάζομαι dovršavati; 3. l. sg. ind. aor. medpas.

εἶδεν ὀράω gledati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἤκουσεν ἀκούω slušati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

διήνυσε διανύω postići; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ταῦτα § 213

ἐξήρκεσεν ἐξαρκέω za koga učiniti; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀλλ' ὅμως ἔνιοι

δένδρα μὲν πειρῶνται θεραπεύειν
 τοῦ καρποῦ ἔνεκεν,
 τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος,
 ὃ καλεῖται φίλος,

ἀργῶς καὶ ἀνειμένως

οἱ πλεῖστοι

ἐπιμέλονται.

ἀλλ' = ἀλλά, § 68

ἔνιοι § 82

δένδρα § 82

δένδρα μὲν... τοῦ δὲ κτήματος... koordinacija parom čestica

πειρῶνται πειράω pokušavati; otvara mjesto dopuni u infinitivu; 3. l. pl.
 ind. prez. medpas.

θεραπεύειν θεραπεύω njegovati; inf. prez. akt.

τοῦ καρποῦ ἔνεκεν § 82

τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος § 82; § 197; § 123

δ̄ zamjenica uvodi odnosnu rečenicu; § 215

καλεῖται καλέω zvati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ἀργῶς καὶ ἀνειμένως § 82; § 204

οἱ πλεῖστοι § 196 (superlativ)

ἐπιμέλονται ἐπιμέλομαι (ἰ ἐπιμελέομαι) τινός brinuti se za što; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

Poglavlje 56

Ἀχιλλέως Τατίου Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα Α 41

O autoru

Ahilej Tatiје ili Tacije (Ἀχιλλεὺς Τάτιος) autor je ljubavnog romana *Zgode Leukipe i Klitofonta* (Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα). Živio je u II. st. po Kr., vjerojatno u Aleksandriji. Navodi da se pod stare dane obratio na kršćanstvo i postao biskup najvjerojatnije nisu točni. Sudeći po broju sačuvanih papirusa, *Zgode Leukipe i Klitofonta* bile su najpopularniji grčki ljubavni roman. Njegovi su glavni junaci dvoje mladih koji se ludo zaljube, ali ih okrutna sudbina razdvaja nizom nesretnih događaja poput brodoloma, otmice gusara koji prodaju junake u roblje itd.

O tekstu

Jedna od značajka grčkih ljubavnih romana jest zanimanje za osjećaje likova. Kad oteta Leukipa odbije udvaranje nasilnog Tersandra jer voli Klitofonta, Tersandar osjeća ljubav i bijes istodobno. To je autoru povod za digresiju, kratko filozofsko razmatranje tih emocija i njihova međusobnog odnosa. Takve digresije česte su u Tacijevu romanu.

Odabrani se odlomak nalazi između Tersandrova agresivnog pokušaja zavođenja i svađe koja uslijedi, a u kojoj ni Leukipa ni Tersandar ne biraju riječi.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Ach. Tat. Leucippe et Clitophon 6.19.1

Θυμὸς δὲ καὶ ἔρωσ δὺο λαμπάδες· ἔχει γὰρ καὶ ὁ θυμὸς ἄλλο πῦρ, καὶ ἔστι τὴν μὲν φύσιν ἐναντιώτατον, τὴν δὲ βίαν ὅμοιον. ὁ μὲν γὰρ παροξύνει μισεῖν, ὁ δὲ ἀναγκάζει φιλεῖν· καὶ ἀλλήλων πάροικος ἢ τοῦ πυρός ἐστι πηγῆ. ὁ μὲν γὰρ εἰς τὸ ἦπαρ κάθηται, ὁ δὲ τῆ καρδίᾳ περιβέβληται. ὅταν οὖν ἄμφω τὸν ἄνθρωπον καταλάβωσι, γίνεται μὲν αὐτοῖς ἢ ψυχὴ τρυτάνη, τὸ δὲ πῦρ ἐκατέρου ταλαντεύεται. μάχονται δὲ ἄμφω περὶ τῆς ῥοπῆς· καὶ τὰ πολλὰ μὲν ὁ ἔρωσ εἶωθε νικᾶν, ὅταν εἰς τὴν ἐπιθυμίαν εὐτυχῆ. ἦν δὲ αὐτὸν ἀτιμάσῃ τὸ ἐρώμενον, αὐτὸς τὸν θυμὸν εἰς συμμαχίαν καλεῖ. κάκεινος ὡς γείτων πείθεται, καὶ ἀνάπτουσιν ἄμφω τὸ πῦρ. ἂν δὲ ἄπαξ ὁ θυμὸς τὸν ἔρωτα παρ' αὐτῷ λάβῃ καὶ τῆς οἰκείας ἔδρας ἐκπεσόντα κατάσχη, φύσει γε ὢν ἄσπονδος, οὐχ ὡς φίλῳ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν συμμαχεῖ, ἀλλ' ὡς δοῦλον τῆς ἐπιθυμίας πεδήσας κρατεῖ· οὐκ ἐπιτρέπει δὲ αὐτῷ σπείσασθαι πρὸς τὸ ἐρώμενον, κἂν θέλῃ. ὁ δὲ τῷ θυμῷ βεβαπτισμένος καταδύεται, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἐκπηδῆσαι θέλων οὐκέτι ἐστὶν ἐλεύθερος, ἀλλὰ μισεῖν ἀναγκάζεται τὸ φιλούμενον. ὅταν δὲ ὁ θυμὸς καχλάζων γεμισθῆ καὶ τῆς ἐξουσίας ἐμφορηθῆς ἀποβλύσῃ, κάμνει μὲν ἐκ τοῦ κόρου, καμὼν δὲ παρίεται, καὶ ὁ ἔρωσ ἀμύνεται καὶ ὀπλίζει τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸν θυμὸν ἤδη καθεύδοντα νικᾷ. ὁρῶν δὲ τὰς ὕβρεις, ἃς κατὰ τῶν φιλτάτων ἐπαρῶνησεν, ἀλγεῖ καὶ πρὸς τὸ ἐρώμενον ἀπολογεῖται καὶ εἰς ὀμιλίαν παρακαλεῖ καὶ τὸν θυμὸν ἐπαγγέλλεται καταμαλάττειν ἠδονῆ. τυχῶν μὲν οὖν ὢν ἠθέλησεν, ἴλεως γίνεται, ἀτιμούμενος δὲ πάλιν εἰς τὸν θυμὸν καταδύεται· ὁ δὲ καθεύδων ἐξεγείρεται καὶ τὰ ἀρχαῖα ποιεῖ· ἀτιμία γὰρ ἔρωτος σύμμαχος ἐστὶ θυμὸς.

Analiza i komentar

Θυμὸς δὲ καὶ ἔρωσ
 δύο λαμπάδες·

Θυμὸς § 82

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

ἔρωσ § 123

δύο λαμπάδες imenski predikat, Smyth 909 (kopula je ovdje neizrečena)

δύο § 224

λαμπάδες § 123

ἔχει γὰρ καὶ ὁ θυμὸς
 ἄλλο πῦρ,
 καὶ ἔστι
 τὴν μὲν φύσιν ἐναντιώτατον,
 τὴν δὲ βίαν ὅμοιον.

ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

ὁ θυμὸς § 82

ἄλλο § 212

πῦρ § 146

ἔστι... ὅμοιον imenski predikat, Smyth 909

ἔστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὴν φύσιν § 165, akuzativ obzira § 389

μὲν... δὲ... koordinacija § 519.7: a...

ἐναντιώτατον § 103, § 197

τὴν βίαν § 90, akuzativ obzira § 389

ὅμοιον § 103

ὁ μὲν γὰρ παροξύνει
 μισεῖν,
 ὁ δὲ ἀναγκάζει
 φιλεῖν·
 καὶ ἀλλήλων πάροιχος

ἦ
τοῦ πυρός
ἐστι
πηγή.

ὁ μὲν... ὁ δὲ... koordinacija, § 519.7: jedan... a drugi...
γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517
παροξύνει παροξύνω tjerati na što, poticati; 3. l. sg. ind. prez. akt.; glagol
otvara mjesto dopuni u infinitivu
μισεῖν μισέω mrziti; inf. prez. akt.
ἀναγκάζει ἀναγκάζω siliti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
φιλεῖν φιλέω voljeti; inf. prez. akt.
ἀλλήλων § 212
πάροικος § 103, § 106
ἦ... πηγή § 90
τοῦ πυρός § 146
ἐστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὁ γὰρ
εἰς τὸ ἦπαρ
κάθηται,
ὁ δὲ
τῇ καρδίᾳ
περιβέβληται.

ὁ... ὁ δὲ... koordinacija: jedan... a drugi...
γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517
εἰς τὸ ἦπαρ ἦπαρ, ἄτος, τό; εἰς + a. § 419
κάθηται κάθημαι sjediti, biti skupljen; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
τῇ καρδίᾳ § 90
περιβέβληται περιβάλλω okretati, vrtjeti; 3. l. sg. ind. perf. medpas.

ὅταν οὖν
ἄμφω
τὸν ἄνθρωπον
καταλάβωσι,
γίνεται μὲν

αὐτοῖς
 ἢ ψυχὴ τρυτάνη,
 τὸ δὲ πῦρ
 ἑκατέρου
 ταλαντεύεται.

ὅταν vremenski veznik, uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2

οὖν usporadni zaključni veznik § 516.2

ἄμφω § 224.3

τὸν ἄνθρωπον § 82

καταλάβωσι καταλαμβάνω spopasti, uhvatiti; 3. l. pl. konj. aor. akt.

γίνεται γίνομαι postati, nastati; 3. l. sg. ind. prez. medpas., jonski i helenistički oblik; glagol otvara mjesto imenskoj dopuni

μὲν... δὲ... koordinacija § 519.7: a...

αὐτοῖς § 207

ἢ ψυχὴ § 90

τρυτάνη § 90, dopuna uz γίνεται

τὸ πῦρ § 146

ἑκατέρου § 103, § 377.4

ταλαντεύεται ταλαντεύω pretegnuti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

μάχονται δὲ ἄμφω
 περὶ τῆς ῥοπῆς·

καὶ τὰ πολλὰ μὲν

ὁ ἔρωσ

εἶωθε

νικᾶν,

ὅταν

εἰς τὴν ἐπιθυμίαν

εὐτυχῆ.

μάχονται μάχομαι boriti se; 3. l. pl. ind. prez. medpas.

δὲ usporadni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom: a...

ἄμφω § 224.3

περὶ τῆς ῥοπῆς § 90, περὶ + g. § 433

τὰ πολλὰ μὲν... ἦν δὲ αὐτὸν... koordinacija rečenica parom čestica

Poglavlje 56. Ἀχιλλέως Τατίου Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα 377

τὰ πολλὰ § 196, priložni akuzativ § 391

ὁ ἔρωσ § 123

εἶωθε ἐθίζω privikavati, naviknuti se; 3. l. sg. ind. perf. akt. § 278.2,
otvara mjesto dopuni u infinitivu

νικάω νικάω pobijediti; inf. prez. akt.

ἔταν vremenski veznik uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2

εἰς τὴν ἐπιθυμίαν § 90, εἰς + a. § 419

εὐτυχῆ εὐτυχέω postići cilj, ostvariti želju, 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἦν δὲ αὐτὸν

ἀτιμάσῃ

τὸ ἐρώμενον,

αὐτὸς

τὸν θυμὸν

εἰς συμμαχίαν

καλεῖ.

ἦν = ἐάν, pogodbeni veznik, uvodi pogodbenu rečenicu § 474

αὐτὸν § 207

ἀτιμάσῃ ἀτιμάζω ne štovati, prezirati; 3. l. sg. konj. aor. akt.

τὸ ἐρώμενον ἐράω žudjeti, čeznuti, voljeti; n. sg. s. r. ptc. prez. medpas.;
poimeničenje participa članom § 499

αὐτὸς § 207

τὸν θυμὸν § 82

εἰς συμμαχίαν § 90 εἰς + a. § 419

καλεῖ καλέω zvati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

κάκεινος

ὡς γείτων

πείθεται,

καὶ ἀνάπτουσιν

ἄμφω

τὸ πῦρ.

κάκεινος § 66 kraza, § 213.3

ὡς γείτων § 131, § 221

πείθεται πείθω nagovarati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ἀνάπτουσιν ἀνάπτω zapaliti; 3. l. pl. ind. prez. akt.

ἄμφω § 224.3

τὸ πῦρ § 146

ἄν δὲ ἄπαξ

ὁ θυμὸς

τὸν ἔρωτα

παρ' αὐτῷ

λάβη

καὶ

τῆς οἰκείας

ἔδρας

ἐκπεσόντα

κατάσχη,

φύσει γε

ὦν

ἄσπονδος,

οὐχ

ὡς φίλῳ

πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν

συμμαχεῖ,

ἀλλ'

ὡς δοῦλον

τῆς ἐπιθυμίας

πεδήσας

κρατεῖ·

οὐκ ἐπιτρέπει δὲ

αὐτῷ

σπείσασθαι

πρὸς τὸ ἐρώμενον,

κἂν θέλῃ.

ἄν = ἔάν, § 474

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom: a...
ἅπαξ § 223
ὁ θυμὸς § 82
τὸν ἔρωτα § 123
παρ' αὐτῷ § 209 παρά + d. § 434B, elizija § 68
λάβη λαμβάνω uzeti, obuzeti; 3. l. sg. konj. aor. akt.
τῆς οἰκείας § 103
ἔδρας § 90
ἐκπεσόντα ἐκπίπτω τινός ispadati iz čega, biti protjeran iz čega; a. sg. m.
r. ptc. aor. akt.
κατάσχη κατέχω držati, zadržavati; 3. l. sg. konj. aor. akt.
φύσει § 165
γε čestica naglašava drugi dio izbora: ali..., međutim...
ὢν εἰμί biti, n. m. r. sg. ptc. prez. akt.
ἄσπονδος § 103, § 106
ὡς φίλω § 82, § 221
πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν § 90, πρὸς + a. § 435C
συμμαχεῖ συμμαχέω τινί komu u boju pomagati, zajedno se s kime boriti; 3.
l. sg. ind. prez. akt.
ἀλλ' ὡς elizija § 68
ὡς δοῦλον § 82, § 221
τῆς ἐπιθυμίας § 90
πεδήσας πεδάω sputati; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.
κρατεῖ κρατέω τινός vladati čime; 3. l. ind. prez. akt.
ἐπιτρέπει ἐπιτρέπω dopustiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje surečenicu s prethodnima
αὐτῷ § 207
σπείσασθαι σπένδω med. sklopiti primirje; inf. aor. med.
πρὸς τὸ ἐρώμενον ἐράω žudjeti, čeznuti, voljeti; a. sg. s. r. ptc. prez.
medpas.; poimeničenje participa članom § 499; πρὸς + a. § 435.C
κἄν = καὶ ἐάν, uvodi dopusnu rečenicu § 480, kraza § 66
θέλῃ θέλω (ἐθέλω) željeti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ὁ δὲ

τῷ θυμῷ
βεβαπτισμένος
καταδύεται,
καὶ

εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν
 ἐκπηδῆσαι
 θέλων
 οὐκέτι ἐστὶν ἐλεύθερος,
 ἀλλὰ
 μισεῖν
 ἀναγκάζεται
 τὸ φιλούμενον.

ὁ... βεβαπτισμένος βαπτίζω umočiti, potopiti; n. sg. m. r. ptc. perf. medpas., poimeničenje participa članom § 499

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom τῷ θυμῷ § 82

καταδύεται καταδύω potopiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν § 90, § 103, εἰς + a. § 419

ἐκπηδῆσαι ἐκπηδάω iskočiti, istrčati, provaliti; inf. aor. akt.

θέλων θέλω (ἐθέλω) htjeti, n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἐστὶν εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐλεύθερος § 103

ἀλλὰ usporedni suprotni veznik § 515.1

μισεῖν μισέω mrziti; inf. prez. akt.

ἀναγκάζεται ἀναγκάζω siliti; 3. l. sg. ind. prez. medpas., otvara mjesto dopuni u infinitivu

τὸ φιλούμενον φιλέω voljeti; a. sg. s. r. ptc. prez. medpas., poimeničenje participa članom § 499

ὅταν δὲ

ὁ θυμὸς

καχλάζων

γεμισθῆ

καὶ

τῆς ἐξουσίας

ἐμφορηθεῖς

ἀποβλύση,

κάμνει μὲν

ἐκ τοῦ κόρου,
καμῶν δὲ
παρίεται,
καὶ ὁ ἔρως
ἀμύνεται
καὶ ὀπλίζει
τὴν ἐπιθυμίαν
καὶ
τὸν θυμὸν
ἤδη καθεύδοντα
νικᾷ.

ὅταν vremenski veznik, uvodi vremensku rečenicu § 487, § 488.2

ὁ θυμὸς § 82

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom

καχλάζων καχλάζω zapljuskivati, prskati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

γεμισθῆ γέμιζω napuniti; 3. l. sg. konj. aor. pas.

τῆς ἐξουσίας § 90

ἐμφορηθεῖς ἐμφορέω unositi; n. sg. m. r. ptc. aor. pas.

ἀποβλύση ἀποβλύζω izliti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

κάμνει κάμνω mučiti se; 3. l. sg. ind. prez. akt.

κάμνει μὲν... καμῶν δὲ... koordinacija rečeničnih članova česticama § 519.7:

a...

ἐκ τοῦ κόρου od sitosti, od obilja; § 82, ἐκ + g. § 424

καμῶν κάμνω mučiti se; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

παρίεται παρήμι popuštati, puštati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὁ ἔρως § 123

ἀμύνεται ἀμύνω odbijati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὀπλίζει ὀπλίζω pripremati za bitku, naoružavati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὴν ἐπιθυμίαν § 90

τὸν θυμὸν § 82

καθεύδοντα καθεύδω spavati, počivati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.

νικᾷ νικάω pobjeđivati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὀρῶν δὲ

τὰς ὕβρεις,

ὅς
 κατὰ τῶν φιλτάτων
 ἐπαρώνησεν,
 ἀλγεῖ
 καὶ
 πρὸς τὸ ἐρώμενον
 ἀπολογεῖται
 καὶ
 εἰς ὁμιλίαν
 παρακαλεῖ
 καὶ
 τὸν θυμὸν
 ἐπαγγέλλεται
 καταμαλάττειν
 ἡδονῇ.

ὄρων ὀράω vidjeti, gledati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

δὲ usporedni suprotni veznik § 515.2, povezuje rečenicu s prethodnom: a...

τάς ὕβρεις § 165

ὅς § 215, uvodi odnosnu rečenicu, § 481

κατὰ τῶν φιλτάτων § 197, bilj. 2; κατὰ + g. § 429.A

ἐπαρώνησεν παροινέω τινά ponašati se prema kome kao pijan čovjek, nanositi kome zlo, loše postupati s kim; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀλγεῖ ἀλγέω osjećati bol; 3. l. ind. prez. akt.

πρὸς τὸ ἐρώμενον ἐράω voljeti, žudjeti, čeznuti; a. sg. s. r. ptc. prez. medpas., poimeničenje participa članom § 499; πρὸς + a. § 435.C

ἀπολογεῖται ἀπολογέομαι πρὸς τινα braniti se pred kime, opravdavati se pred kime; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

εἰς ὁμιλίαν § 90, εἰς + a. § 419

παρακαλεῖ παρακαλέω dozivati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τὸν θυμὸν § 82

ἐπαγγέλλεται ἐπαγγέλλω med. obećavati; 3. l. sg. ind. prez. medpas., otvara mjesto dopuni u infinitivu

καταμαλάττειν καταμαλάττω udobrovoljiti, ublažiti; inf. prez. akt.

ἡδονῇ § 90, dativ sredstva § 414.1, dopuna uz καταμαλάττειν

τυχῶν μὲν οὖν
 ᾧν ἠθέλησεν,
ἴλεως γίνεται,
ἀτιμούμενος δὲ
 πάλιν
 εἰς τὸν θυμὸν
καταδύεται·
ὁ δὲ καθεύδων
ἐξεγείρεται
καὶ τὰ ἀρχαῖα
ποιεῖ·
 ἀτιμία γὰρ
ἔρωτος σύμμαχος ἐστι
θυμός.

τυχῶν τυγχάνω τινός pogađati, dobiti, postići što; n. sg. m. r. ptc. aor. akt.

μὲν... δὲ koordinacija § 519.7: a...

οὖν usporedni zaključni veznik § 516.2

ᾧν § 215, uvodi odnosnu rečenicu § 481, dijelni genitiv uz glagole koji znače „gađati” i „težiti”, „pogađati” i „promašivati” § 396 e

ἠθέλησεν ἐθέλω željeti; 3. l. sg. aor. akt.

ἴλεως § 111

γίνεται γίγνομαι postati, nastati (jonski i helenistički oblik), 3. l. sg. ind. prez. medpas., otvara mjesto imenskoj dopuni

ἀτιμούμενος ἀτιμώ osramotiti, pogrditi; n. sg. m. r. ptc. prez. medpas.

εἰς τὸν θυμὸν § 82, εἰς + a. § 419

καταδύεται καταδύω potopiti, med. potonuti, uvući se u što; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὁ δὲ odnosi se na τὸν θυμὸν, član kao pokazna zamjenica § 370.2

καθεύδων καθεύδω spavati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἐξεγείρεται ἐξεγείρω buditi; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

τὰ ἀρχαῖα § 103, poimeničenje članom § 373

ποιεῖ ποιέω činiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀτιμία § 90

γὰρ postpozitivni usporedni uzročni veznik § 517

ἔρωτος § 123

σύμμαχος § 82

ἔστι εἰμί biti, 3. l. sg. ind. prez. akt.

θυμός § 82

Poglavlje 57

Λυσίου Ὀλυμπιακός 1

O tekstu

Grčki govornik Lizija napisao je i, prema predaji, sâm predstavio *Olimpijski govor* 338. pr. Kr. na svečanostima prigodom Olimpijskih igara. Taj pleoaje za jedinstvo i slobodu Grka svrstava se u prigodno (epideiktično) govorništvo.

Olimpijski govor sačuvan je kao opsežan citat kod grčkog retora i povjesničara Dionizija Halikarnašanina (*O starim govornicima*, 29–30). Dodatne podatke povezane s tim Lizijinim djelom nalazimo kod povjesničara Diodora Sicilskoga (*Knjižnica*, XIV. 105).

Kao sin doseljenika iz Sirakuze u Atenu, Lizija u Ateni nije smio javno govoriti. To je smio, međutim, na svečanom okupljanju svih Grka povodom Olimpijskih igara, gdje se obraća okupljenima s jasnim i izravnim pozivom na svrgavanje sirakuškog tiranina Dionizija Starijeg. Naime, od dolaska na vlast 405. pr. Kr. Dionizije Stariji širio je svoju vlast, prvo iz Sirakuze na cijelu Siciliju, zatim i na južnu Italiju, a od 395. pr. Kr., kada počinje Korintski rat, imao je ulogu i u tom sukobu grčkih polisa, Sparte, Atene i Perzije. Zato je, smatra govornik, tiranin Sirakuze za Grke opasan koliko i perzijski kralj Artakserkso II.

Godine 388. pr. Kr. Dionizije Stariji pripremio je i bogato opremio poslanstvo u Olimpiju da tamo u njegovo ime prinese raskošnu žrtvu. Šatori poslanika bili su ukrašeni zlatom, na utrkama četveroprega natjecali su se Dionizijevi konji, a recitatori su izvodili Dionizijeve pjesme. Raskoš, bogatstvo i moć trebali su impresionirati Grke. No, demokracijom prožetoj Ateni samovlada i moć Dionizija Starijeg bila je odbojna. Apel za svrgnuće tiranina i oslobođenje Sicilije Lizija gradi na tom osjećaju.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Lys. Olympiacus 1

I

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἕνεκα, ὧ ἄνδρες, ἄξιον Ἡρακλέους μεμνησθαι, καὶ ὅτι τόνδε τὸν ἀγῶνα πρῶτος συνήγειρε δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος. ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ ἀλλοτριῶς αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας διέκειντο· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοὺς τυράννους ἔπαυσε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσε, ἀγῶνα μὲν σωματικῶν ἐποίησε, φιλοτιμίαν (δὲ) πλούτου, γνώμης δ' ἐπίδειξιν ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τούτων ἀπάντων ἕνεκα εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωμεν, τὰ μὲν ὀφόμενοι, τὰ δ' ἀκουσόμενοι· ἠγήσατο γὰρ τὸν ἐνθάδε σύλλογον ἀρχὴν γενήσεσθαι τοῖς Ἑλλησι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας.

II

Ἐγὼ δὲ ἤκω οὐ μικρολογησόμενος οὐδὲ περὶ τῶν ὀνομάτων μαχόμενος. ἠγοῦμαι γὰρ ταῦτα ἔργα μὲν εἶναι σοφιστῶν λίαν ἀχρήστων καὶ σφόδρα βίου δεομένων, ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ καὶ πολίτου πολλοῦ ἀξίου περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν, ὁρῶν οὕτως αἰσχρῶς διακειμένην τὴν Ἑλλάδα, καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς ὄντα ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ, πολλὰς δὲ πόλεις ὑπὸ τυράννων ἀναστάτους γεγενημένας. καὶ ταῦτα εἰ μὲν δι' ἀσθένειαν ἐπάσχομεν, στέργειν ἂν ἦν ἀνάγκη τὴν τύχην· ἐπειδὴ δὲ διὰ στάσιν καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν, πῶς οὐκ ἄξιον τῶν μὲν παύσασθαι τὰ δὲ κωλύσαι, εἰδότες ὅτι φιλονικεῖν μὲν ἐστὶν εὖ πραττόντων, γινῶναι δὲ τὰ βέλτιστα τῶν οἴων ἡμῶν; ὁρῶμεν γὰρ τοὺς κινδύνους καὶ μεγάλους καὶ πανταχόθεν περιεστηκότας· ἐπίστασθε δὲ ὅτι ἢ μὲν ἀρχὴ τῶν κρατούντων τῆς θαλάττης, τῶν δὲ χρημάτων βασιλεὺς ταμίας, τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων σώματα τῶν δαπανᾶσθαι δυναμένων, ναῦς δὲ πολλὰς (μὲν) αὐτὸς κέκτηται, πολλὰς δ' ὁ τύραννος τῆς Σικελίας. ὥστε ἄξιον τὸν μὲν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον καταθέσθαι, τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ χρωμένους τῆς σωτηρίας ἀντέχεσθαι, καὶ περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων αἰσχύνεσθαι, περὶ δὲ τῶν μελ-

λόντων ἔσεσθαι δεδιέναι, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους ἀμιλλᾶσθαι, οἱ τοὺς μὲν βαρβάρους ἐποίησαν τῆς ἀλλοτρίας ἐπιθυμοῦντας τῆς σφετέρας αὐτῶν στερεῖσθαι, τοὺς δὲ τυράννους ἐξελάσαντες κοινὴν ἅπασι τὴν ἐλευθερίαν κατέστησαν.

Analiza i komentar

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἕνεκα,
 ὧ ἄνδρες,
 ἄξιον
 Ἡρακλέους μεμνηῆσθαι,
 καὶ ὅτι
 τόνδε τὸν ἀγῶνα
 πρῶτος
 συνήγειρε
 δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος.

τε... καὶ koordinacija: ne samo... nego i..., § 513.2

Ἄλλων § 212.a

πολλῶν § 196

καλῶν § 103

ἔργων § 82

ἕνεκα radi, zbog; prijedlog s genitivom, ovdje u postpoziciji § 417

ὧ ἄνδρες § 80, § 149

ἄξιον sc. ἐστίν § 103; imenski predikat Smyth 910

Ἡρακλέους § 153, § 157

μεμνηῆσθαι μιμνήσκω sjetiti se; inf. perf. medpas.

ὅτι zavisni uzročni veznik: jer...

τόνδε § 213

τὸν ἀγῶνα § 131

πρῶτος § 223, § 103

συνήγειρε συναγείρω sakupiti, okupiti ljude za natjecanje, organizirati natjecanje; 3. l. sg. ind. aor. akt.

δι' (= διὰ) εὐνοίαν § 68, § 90, prijedložni izraz διὰ + a.: zbog...; § 418, § 428.B

τῆς Ἑλλάδος § 80, § 90, § 123

ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ
 ἀλλοτριῶς
 αἱ πόλεις
 πρὸς ἀλλήλας
 διέκειντο·
 ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος
 τοὺς τυράννους ἔπαυσε
 καὶ
 τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσεν,
 ἀγῶνα μὲν σωμάτων
 ἐποίησε,
 φιλοτιμίαν (δὲ) πλούτου,
 γνώμης δ' ἐπίδειξιν
 ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς Ἑλλάδος,
 ἵνα
 τούτων ἀπάντων ἕνεκα
 εἰς τὸ αὐτὸ
 συνέλθωμεν,
 τὰ μὲν ὀψόμενοι,
 τὰ δ' ἀκουσόμενοι·

ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ... ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica μὲν... δέ...

γὰρ čestica s objasnidbenim ili uzročnim značenjem: naime, jer

τῷ χρόνῳ § 80, § 82

ἐν τῷ τέως χρόνῳ prijedložni izraz ἐν + vremenski prilog + d.: u...; § 418, § 426, § 375.5

αἱ πόλεις § 80, § 90, § 165

πρὸς ἀλλήλας § 212, prijedložni izraz πρὸς + a.: prema...; § 418, § 435.4.C

διέκειντο διάκειμαι nahoditi se; 3. l. pl. impf. medpas.

ἐπειδὴ zavisni vremenski veznik: kad...

ἐκεῖνος § 213.3

τοὺς τυράννους § 80, § 82

ἔπαυσε παύω τινά učiniti kraj komu; 3. l. sg. ind. aor. akt.

τοὺς ὑβρίζοντας ὑβρίζω ponašati se nasilno; a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 80, § 82, § 139.α

ἐκώλυσεν κωλύω spriječiti, okončati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

ἀγῶνα μὲν σωμαίων... φιλοτιμίαν (δὲ) πλούτου... γνώμης δ' ἐπίδειξιν koordinacija dijelova rečenica (sve objekti predikata ἐποίησε) s pomoću čestica μὲν... δὲ... § 519.7; prelomljene zagrada označavaju priređivačevu intervenciju kad u sačuvanim prijepisima nema onoga što bi trebalo stajati

ἀγῶνα § 131

σωμάτων § 123

ἐποίησε ποιέω učiniti, potaknuti, uspostaviti, organizirati; 3. l. sg. ind. aor. akt.

φιλοτιμίαν § 90.b

πλούτου § 82

δ' § 68

γνώμης § 90.a

τῆς Ἑλλάδος § 123

ἐπίδειξιν § 165

ἐν τῷ καλλίστῳ § 80, § 82, prijedložni izraz ἐν + d.: u, na...

τῆς Ἑλλάδος § 80, § 90, § 123

ἵνα zavisni namjerni veznik: da...; ἵνα + konj. § 470

τούτων ἀπάντων ἕνεκα § 213.2, § 193, prijedložni izraz ἕνεκα + d.: radi, zbog...

εἰς τὸ αὐτὸ § 80, § 82, § 207, prijedložni izraz εἰς + a.: u, na, za...; § 418, § 419

συνέλθωμεν συνέρχομαι sastati se, skupiti se; 1. l. pl. konj. aor. akt.

τὰ μὲν... τὰ δ' § 68; koordinacija: jedno... drugo...

ὀφόμενοι ὀράω gledati; n. pl. m. r. ptc. fut. med.; § 103

ἀκουσόμενοι ἀκούω čuti; n. pl. m. r. ptc. fut. med.; § 103

ἠγήσατο γὰρ

τὸν ἐνθάδε σύλλογον

ἀρχὴν γενήσεσθαι

τοῖς Ἑλλησι

τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας.

ἠγήσατο ἠγέομαι misliti, smatrati; 3. l. sg. ind. aor. med.

γὰρ čestica objasnidbenog ili uzročnog značenja: naime, jer...

τὸν σύλλογον § 80, § 82

τὸν ἐνθάδε σύλλογον atributni položaj priloga § 375.5

ἀρχὴν § 90.a; dio konstrukcije A+I

γενήσεσθαι γίγνομαι: postati, dogoditi se; inf. fut. med.; dio konstrukcije A+I

τοῖς Ἑλλησι § 80, § 82, § 131

τῆς φιλίας § 80, § 90.a

πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz πρὸς + a.: prema...; § 418, § 435.4.C

τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας prijateljstvo jednih prema drugima; atributni položaj prijedložnog izraza § 375.4

Ἐγὼ δὲ ἤκω

οὐ μικρολογησόμενος

οὐδὲ

περὶ τῶν ὀνομάτων

μαχόμενος.

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

Ἐγὼ § 205, § 206

ἤκω ἤκω doći, biti tu; 1. l. sg. ind. prez. akt.

οὐ... οὐδὲ koordinacija: niti... niti...

μικρολογησόμενος μικρολογέομαι razmatrati u detalje; n. sg. m. r. ptc. fut. med.; u službi priložne oznake particip futura izražava namjeru § 503.3

περὶ τῶν ὀνομάτων § 80, § 82, § 123, prijedložni izraz περὶ + g.: o...; § 418, § 433

μαχόμενος μάχομαι prepirati se; n. sg. m. r. ptc. fut. med.

ἡγοῦμαι γὰρ

ταῦτα ἔργα μὲν

εἶναι σοφιστῶν

λίαν ἀχρήστων

καὶ σφόδρα βίου δεομένων,

ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ

καὶ πολίτου πολλοῦ ἀξίου

περὶ τῶν μεγίστων

συμβουλεύειν,

ὁρῶν

οὕτως αἰσχυρῶς διακειμένην τὴν Ἑλλάδα,
καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς
ὄντα ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ,
πολλὰς δὲ πόλεις
ὑπὸ τυράννων
ἀναστάτους γεγενημένας.

ἡγοῦμαι ἡγέομαι vjerovati, misliti; 1. l. sg. ind. prez. medpas.

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili objašnjenja prethodne tvrdnje:
naime, jer...

ταῦτα ἔργα μὲν εἶναι σοφιστῶν... ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ... koordinacija s po-
moću čestica μὲν... δέ

ταῦτα ἔργα § 213.2, § 82

εἶναι εἰμί biti; εἶναί τινος pripadati komu, biti svojstvo koga; inf. prez. akt.

σοφιστῶν ἀχρήστων § 82, § 103

βίου § 82

δεομένων δέομαι τινος željeti, trebati, moliti što; g. pl. m. r. ptc. prez.
medpas.

ἀνδρὸς ἀγαθοῦ § 149, § 103

πολίτου πολλοῦ ἀξίου § 100.a, § 196, § 103

περὶ τῶν μεγίστων § 80, § 82, § 200, § 196, prijedložni izraz περι + g.:
o...; § 418, § 433

συμβουλεύειν συμβουλεύω savjetovati; inf. prez. akt.

ὀρῶν ὀράω gledati; n. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 139, § 243; ὀράω,
kao glagol spoznavanja (*verbum sentiendi*), otvara mjesto predikatnom
participu koji odgovara našoj izričnoj (objektnoj) rečenici: vidim da...,
§ 502

διακειμένην διάκειμαι biti u kakvom položaju, stanju; a. sg. ž. r. ptc. prez.
medpas.

τὴν Ἑλλάδα § 80, § 90, § 123

καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς... πολλὰς δὲ πόλεις... koordinacija rečeničnih članova
s pomoću čestica μὲν... δέ...

πολλὰ αὐτῆς § 196, § 207

ὄντα εἰμί biti; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.; predikatni particip § 502

ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ ovdje preneseno: pod vlašću...; § 80, § 82, prijedložni iz-
raz ὑπὸ + d.: pod...; § 418, § 437.B

πολλὰς πόλεις § 196, § 165

ὑπὸ τυράννων § 82, prijedložni izraz ὑπὸ + d.: pod...; § 418, § 437.B

ἀναστάτους § 103

γεγεννημένας γίγνομαι postati; a. pl. ž. r. ptc. perf. medpas.; predikatni particip § 502

ἀναστάτους γεγεννημένας ἀνάστατος γίγνομαι biti uništen

καὶ ταῦτα εἰ μὲν

δι' ἀσθένειαν

ἐπάσχομεν,

στέργειν

ἂν ἦν ἀνάγκη

τὴν τύχην·

ἐπειδὴ δὲ

διὰ στάσιν

καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν,

πῶς οὐκ ἄξιον

τῶν μὲν παύσασθαι

τὰ δὲ κωλύσαι,

εἰδότας ὅτι

φιλονικεῖν μὲν ἐστίν

εὔπραττόντων,

γινῶναι δὲ τὰ βέλτιστα

τῶν οἴων ἡμῶν;

εἰ μὲν δι' ἀσθένειαν ἐπειδὴ δὲ διὰ στάσιν... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica μὲν... δέ...

εἰ... ἐπάσχομεν... ἂν ἦν ἀνάγκη zavisna pogodbeno rečenica u irealnom obliku iskazuje nestvarnu pogodbu u prošlosti: da smo... onda bi...

ἐπάσχομεν πάσχω trpjeti; 1. l. pl. impf. akt.

δι' ἀσθένειαν § 68, § 90.b, prijedložni izraz διὰ + a.: zbog, iz...; § 418, § 428.A

ἀνάγκη § 90.a

ἦν εἰμί biti; 3. l. sg. impf. akt.

ἂν ἦν ἂν + prošli indikativ izražava neostvarenu mogućnost u prošlosti: bilo bi nužno...

στέργειν στέργω voljeti; inf. prez. akt.

τὴν τύχην § 80, § 82, § 90.a

ἐπειδὴ zavisni uzročni veznik: zato što...

διὰ στάσιν § 165, prijedložni izraz διὰ + a.: zbog...; § 418, § 428.B
 τὴν φιλονικίαν § 80, § 90.b
 πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz πρὸς + a.: prema...; § 418, § 435.A
 τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλονικίαν atributni položaj prijedložnog izraza § 375.4
 πῶς οὐκ...; zavisna upitna rečenica: zar nije...?
 ἄξιον sc. ἐστίν; § 103; imenski predikat (s izostavljenom kopulom) Smyth
 909
 τῶν μὲν... τὰ δὲ... § 80, § 82; koordinacija rečeničnih članova s pomoću čes-
 tica μὲν... δέ...
 παύσασθαι παύω τινός zaustaviti što; inf. aor. med.
 κωλύσαι κωλύω spriječiti; inf. aor. akt.
 εἰδότες οἶδα znati; a. pl. m. r. ptc. perf. akt.; § 130
 φιλονικεῖν μὲν... γινῶναι δὲ... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δὲ izriče
 suprotnost (ovdje, dvaju infinitiva)
 ἐστίν... εἶ πραττόντων... τῶν οἶων ἡμῶν εἶναί τινος pripadati komu, biti
 svojstvo koga
 φιλονικεῖν φιλονικέω nadmetati se; inf. prez. akt.
 γινῶναι γιγνώσκω spoznati znati; inf. aor. akt.
 εἶ πραττόντων εἶ πράττω imati uspjeha, napredovati; g. pl. m. r. ptc.
 prez. akt.; § 139.α
 τὰ βέλτιστα § 80, § 82, § 202
 τῶν οἶων ἡμῶν § 80, § 82, § 443, § 205

ὀρῶμεν γὰρ
 τοὺς κινδύνους
 καὶ μεγάλους
 καὶ πανταχόθεν περιεστηκότας·
 ἐπίστασθε δὲ
 ὅτι ἡ μὲν ἀρχή

τῶν κρατούντων τῆς θαλάττης,
 τῶν δὲ χρημάτων
 βασιλεὺς ταμίας,
 τὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων σώματα
 τῶν δαπανᾶσθαι δυναμένων,
 ναῦς δὲ
 πολλὰς ⟨μὲν⟩
 αὐτὸς κέκτηται,
 πολλὰς δ'
 ὁ τύραννος τῆς Σικελίας.

ὀρῶμεν... περιεστηκότας ὀράω gledati; 1. l. pl. ind. prez. akt.; kao glagol
 spoznavanja (*verbum sentiendi*) otvara mjesto predikatnom participu
 § 502

γὰρ čestica najavljuje objašnjenje ili uzrok prethodne tvrdnje: naime...

τοὺς κινδύνους § 80, § 82

καὶ... καὶ... koordinacija s pomoću para sastavnih veznika

μεγάλους § 196

περιεστηκότας περίστημι nanizati oko, gomilati se; a. pl. m. r. ptc. perf.
 akt.; atributni položaj § 375.5

ἐπίστασθε ἐπίσταμαι znati; 2. l. pl. ind. prez. medpas.

ἢ μὲν ἀρχὴ τῶν κρατούντων... τῶν δὲ χρημάτων βασιλεὺς... τὰ δὲ τῶν Ἑλ-
 λήνων σώματα... ναῦς δὲ... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...
 δέ... δέ...

ἢ ἀρχὴ § 80, § 90.a

τῶν κρατούντων κρατέω vladati; g. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 80, § 82,
 § 139.a

τῆς θαλάττης § 80, § 90.a

τῶν χρημάτων § 80, § 82, § 123

βασιλεὺς § 175

ταμίας § 100.b

τὰ σώματα § 80, § 82, § 123

τῶν Ἑλλήνων § 80, § 82, § 131

τῶν δυναμένων δύναμαι moći; g. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; § 80, § 82,
 § 103; glagol otvara mjesto dopuni u infinitivu

δαπανᾶσθαι δαπανάω potrošiti, iskoristiti, uništiti; inf. prez. medpas.

ναῦς πολλὰς § 180, § 196

πολλὰς μὲν... πολλὰς δ'... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ... (i ponavljanja ključnog pridjeva); § 68

αὐτὸς § 207

κέκτῃται κτάομαι steći; 3. l. sg. ind. perf. medpas.

πολλὰς § 196

ὁ τύραννος § 80, § 82

τῆς Σικελίας § 80, § 90.b

ὥστε ἄξιον

τὸν μὲν

πρὸς ἀλλήλους

πόλεμον καταθέσθαι,

τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ χρωμένους

τῆς σωτηρίας

ἀντέχεσθαι,

καὶ

περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων

αἰσχύνεσθαι,

περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι

δεδιέναι,

καὶ

πρὸς τοὺς προγόνους

ἀμιλλᾶσθαι,

οἱ τοὺς μὲν βαρβάρους

ἐποίησαν

τῆς ἀλλοτρίας ἐπιθυμοῦντας

τῆς σφετέρας αὐτῶν στερεῖσθαι,

τοὺς δὲ τυράννους ἐξελάσαντες

κοινὴν

ἅπασιν

τὴν ἐλευθερίαν

κατέστησαν.

ὥστε zavisni posljedični veznik: tako da...

- ἄξιον sc. ἐστίν; § 103; imenski predikat Smyth 909; izraz otvara mjesto infinitivu i A+I kao predikatnim dopunama (objektima)
- τὸν μὲν πόλεμον... τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ... koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...; § 80, § 82
- πρὸς ἀλλήλους § 212, prijedložni izraz πρὸς + a.: prema...; § 418, § 435.4.C
- τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον atributni položaj prijedložnog izraza § 375.4
- καταθέσθαι κατατίθῃμι dovršiti; inf. aor. med.
- τῇ δ' αὐτῇ γνώμῃ § 68, § 80, § 90, § 207, § 90.a
- χρωμένους χράομαι τινί služiti se čime; stegnuti a. pl. m. r. ptc. prez. medpas.; dio konstrukcije A+I
- τῆς σωτηρίας § 80, § 90.b
- ἀντέχεσθαι ἀντέχω τῆς σωτηρίας tražiti spas; inf. prez. medpas.; dio konstrukcije A+I
- τῶν παρεληλυθότων παρέρχομαι prolaziti; g. pl. s. r. ptc. perf. akt.; § 130
- περὶ μὲν τῶν παρεληλυθότων... περὶ δὲ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι koordinacija s pomoću čestica μὲν... δέ...
- περὶ τῶν παρεληλυθότων prijedložni izraz περὶ + g.: o...; § 418, § 433
- αἰσχύνεσθαι αἰσχύνω sramiti se; inf. prez. medpas. (ovisan o imenskom predikatu ἄξιον)
- τῶν μελλόντων μέλλω namjeravam; g. pl. s. r. ptc. prez. akt. § 139.α; μέλλω ἔσεσθαι namjeravam biti (opisno umjesto apstraktne imenice „budućnost”)
- περὶ τῶν μελλόντων prijedložni izraz περὶ + g.: o...; § 418, § 433
- ἔσεσθαι εἰμί biti; inf. fut. (med.)
- δεδιέναι δείδω bojati se; inf. perf. akt.
- πρὸς τοὺς προγόνους § 80, § 82, prijedložni izraz πρὸς + a.: s..., protiv...; § 418, § 435.C
- ἀμιλλᾶσθαι ἀμιλλάομαι nadmetati se; inf. prez. medpas. (ovisan o imenskom predikatu ἄξιον)
- οἷ § 215
- οἷ... ἐποίησαν koji su učinili da...; zavisna odnosna rečenica
- τοὺς μὲν βαρβάρους § 80, § 82; dio konstrukcije A+I
- ἐποίησαν ποιέω činiti, učiniti; 3. l. sg. ind. aor. akt.; otvara mjesto konstrukciji A+I
- τῆς ἀλλοτρίας § 80, § 90.b
- ἐπιθυμοῦντας ἐπιθυμέω željeti; stegnuti a. pl. m. r. ptc. prez. akt.; § 139.α
- τῆς σφετέρας αὐτῶν § 80, § 90, § 210.3, § 207
- στερεῖσθαι στερέω lišiti, oduzeti; u pasivu izgubiti; inf. prez. medpas.; dio konstrukcije A+I

τοὺς δὲ τυράννους § 80, § 82

ἐξέλασαντες ἐξελαύνω istjerati; n. pl. m. r. ptc. aor. akt.; § 139.β

κοινὴν τὴν ἐλευθερίαν § 103, § 80, § 90.b

ἅπασιν § 193

κατέστησαν καθίστημι uspostaviti; 3. l. pl. ind. aor. med.

Poglavlje 58

Μάρκου Ἀντωνίνου αὐτοκράτορος Τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλίον Β 11

O autoru

Rimski car Marko Aurelije (Marcus Aurelius, Μάρκος Αὐρήλιος) rođen je 121. po Kr. u Rimu. Vladao je od 161. do smrti 180. Učitelji su mu bili Fronton i Herod Atički te stoici Junije Arulen Rustik i Apolonije iz Halkedona. Vladavinu Marka Aurelija obilježili su sukobi u Britaniji (162.), Germaniji i na dunavskom limesu (167. – 168.), Egiptu (172.) te višegodišnji rat s Partima (162. – 166.). Uspješno se suprotstavio prvom valu seobe naroda. Nasljednikom je proglasio sina Komoda te time prekinuo niz tzv. adoptivnih careva (Trajan – Hadrijan – Antonin Pio).

Filozofski obrazovan, uz Seneku i Epikteta Marko Aurelije najpoznatiji je predstavnik kasne stoe.

Sačuvana su njegova pisma te filozofski spis *Razgovori sa samim sobom* (Τὰ εἰς ἑαυτὸν), sastavljen na grčkom, kojim se car služio jednako kao i latinskim (dok je za njega latinski bio jezik poslovanja, upravljanja i donošenja odluka, grčki je bio jezik intimnih razmišljanja).

O tekstu

Djelo Τὰ εἰς ἑαυτὸν pisano je jednostavnim jezikom bliskim svakodnevnom govoru tog doba (κοινή). Autor mu vjerojatno nije sam dao naslov. U djelu nije sustavno prikazao cjelokupnost stoičke filozofije, već stoicizam kao način života, kao što su učinili i Seneka i Epiktet. Neke od tema kojima se bavi jesu božja providnost, kratkoća ljudskog života, tolerancija, zajedništvo svih ljudi, obveza svih da rade za opće dobro, dužnost i moralna odgovornost prema drugima.

U odabranom odlomku Marko Aurelije razmišlja o smrti i argumentira zašto ona nije strašna, kao što ni sve ostalo što se događa ljudima – i ono što se smatra dobrim i ono što se smatra lošim – zapravo nije ni dobro ni loše.

Pročitajte naglas grčki tekst.

M. Aur. Ad se ipsum 2.11

Ὡς ἤδη δυνατοῦ ὄντος ἐξιέναι τοῦ βίου, οὕτως ἕκαστα ποιεῖν καὶ λέγειν καὶ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν, εἰ μὲν θεοὶ εἰσὶν, οὐδὲν δεινόν· κακῶ γάρ σε οὐκ ἂν περιβάλοιεν· εἰ δὲ ἦτοι οὐκ εἰσὶν ἢ οὐ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων, τί μοι ζῆν ἐν κόσμῳ κενῶ θεῶν ἢ προνοίας κενῶ; ἀλλὰ καὶ εἰσὶ καὶ μέλει αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπείων καὶ τοῖς μὲν κατ' ἀλήθειαν κακοῖς ἵνα μὴ περιπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐπ' αὐτῶ τὸ πᾶν ἔθεντο· τῶν δὲ λοιπῶν εἴ τι κακὸν ἦν, καὶ τοῦτο ἂν προεῖδοντο, ἵνα ἐπὶ παντὶ ἢ τὸ μὴ περιπίπτειν αὐτῶ. (ὁ δὲ χεῖρω μὴ ποιεῖ ἄνθρωπον, πῶς ἂν τοῦτο βίον ἀνθρώπου χεῖρω ποιήσειεν;) οὔτε δὲ κατ' ἄγνοιαν οὔτε εἰδυῖα μὲν, μὴ δυναμένη δὲ προφυλάξασθαι ἢ διορθώσασθαι ταῦτα ἢ τῶν ὄλων φύσις παρεῖδεν ἂν, οὔτ' ἂν τηλικούτον ἤμαρτεν ἦτοι παρ' ἀδυναμίαν ἢ παρ' ἀτεχνίαν, ἵνα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ἐπίσης τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς κακοῖς πεφυρμένως συμβαίη. θάνατος δέ γε καὶ ζωὴ, δόξα καὶ ἀδοξία, πόνος καὶ ἡδονή, πλοῦτος καὶ πενία, πάντα ταῦτα ἐπίσης συμβαίνει ἀνθρώπων τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς, οὔτε καλὰ ὄντα οὔτε αἰσχρά. οὔτ' ἄρ' ἀγαθὰ οὔτε κακὰ ἐστί.

Analiza i komentar

Ὡς ἤδη
δυνατοῦ ὄντος
 ἐξιέναι τοῦ βίου,
 οὕτως

ἕκαστα

ποιεῖν καὶ λέγειν καὶ διανοεῖσθαι.

Ἦς § 221

δυνατοῦ § 103, otvara mjesto dopuni u infinitivu

ὄντος εἰμί biti; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἐξιέναι ἔξειμι τινός izaći iz čega, napustiti što; inf. prez. akt.

τοῦ βίου § 82

οὕτως § 221

ἕκαστα § 103

ποιεῖν ποιέω činiti; inf. prez. akt., ima vrijednost 2. l. sg. impt. prez. akt.

λέγειν λέγω govoriti; inf. prez. akt., ima vrijednost 2. l. sg. impt. prez. akt.

διανοεῖσθαι διανοέομαι misliti; inf. prez. medpas., ima vrijednost 2. l. sg. impt. prez. medpas.

τὸ δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν,

εἰ μὲν θεοὶ εἰσίν,

οὐδὲν δεινόν·

εἰ δὲ ἦτοι οὐκ εἰσίν

ἢ οὐ μέλει αὐτοῖς

τῶν ἀνθρωπείων,

τί μοι ζῆν

ἐν κόσμῳ κενῶ θεῶν

ἢ προνοίας κενῶ;

τὸ... ἀπελθεῖν ἀπέρχομαι otići; inf. aor. akt.; poimeničeni infinitiv § 497

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

ἐξ ἀνθρώπων § 82; ἐξ + g. § 424

εἰ § 518; veznik uvodi realnu pogodbenu rečenicu

εἰ μὲν... εἰ δὲ... koordinacija dviju pogodbenih rečenica parom čestica

θεοὶ § 82

εἰσίν εἰμί *ovdje* postojati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

οὐδὲν § 224.2

δεινόν podrazumijeva se kopula; § 103

εἰσίν εἰμί postojati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

μέλει μέλει τινί τινος (bezlično) netko se brine za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

αὐτοῖς § 207

τῶν ἀνθρωπείων § 103; poimeničenje članom § 373

τί § 217

μοι § 205

ζῆν ζάω živjeti; inf. prez. akt.; stezanje § 244

ἐν κόσμῳ § 82; ἐν + d. § 426

κενῶ § 103

θεῶν § 82; *genitivus copiae et inopiae* § 403

προνοίας § 97; *genitivus copiae et inopiae* § 403

κενῶ § 103

κακῶ γάρ

σε

οὐκ ἂν περιβάλοιεν·

ἀλλὰ καὶ εἰσὶ

καὶ μέλει αὐτοῖς

τῶν ἀνθρωπείων

καὶ τοῖς μὲν

κατ' ἀλήθειαν κακοῖς

ἵνα μὴ περιπίπτῃ ὁ ἄνθρωπος,

ἐπ' αὐτῶ

τὸ πᾶν ἔθεντο·

τῶν δὲ λοιπῶν

εἴ τι κακὸν ἦν,

καὶ τοῦτο ἂν προείδοντο,

ἵνα ἐπὶ παντὶ ἦ

τὸ μὴ περιπίπτειν αὐτῶ.

κακῶ § 103

σε § 205

ἂν čestica uz optativ § 464.2, § 489.b

περιβάλοιεν περιβάλλω τινά okružiti koga; 3. l. pl. opt. aor. akt.

εἰσὶ εἰμί *ovdje* postojati; 3. l. pl. ind. prez. akt.

μέλει μέλει τινί τινος (bezlično) netko se brine za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

αὐτοῖς § 207

τῶν ἀνθρωπείων § 103; poimeničenje članom § 373

κατ' ἀλήθειαν § 97; κατά + a. § 429.b; elizija § 68

τοῖς κακοῖς § 103; poimeničenje članom § 373

τοῖς μὲν... τῶν δὲ λοιπῶν... koordinacija rečeničnih članova parom čestica:
a...

ἵνα veznik uvodi namjernu rečenicu § 470

περιπίπτῃ περιπίπτω τινί pasti, upasti ili dospjeti u što; 3. l. sg. konj. prez.
akt.

ὁ ἄνθρωπος § 82

ἐπ' αὐτῷ § 207; elizija § 68

τὸ πᾶν § 193; poimeničenje članom § 373

ἔθεντο τίθῃμι staviti; 3. l. pl. aor. med.

τῶν λοιπῶν § 103; dijelni genitiv § 395; poimeničenje članom § 373

εἴ veznik uvodi irealnu pogodbenu rečenicu § 478

τι § 217

κακὸν § 103

ἦν εἰμί 3. l. sg. impf. akt.

τοὔτο § 213.2

προείδοντο προοράω predvidjeti; 3. l. ind. aor. med., § 489.b

ἄν čestica uz ireal § 489.b

ἵνα uvodi namjernu rečenicu § 470

ἦ εἰμί biti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

ἐπὶ παντὶ § 193, ἐπὶ + d. § 436.b

τὸ μὴ περιπίπτειν περιπίπτω τινί upasti u što; inf. prez. akt., poimeničeni
infinitiv § 497, negiran negacijom μὴ

αὐτῷ § 207

ὁ δὲ

χείρω

μὴ ποιεῖ

ἄνθρωπον,

πῶς ἂν τοὔτο

βίον ἀνθρώπου

χείρω ποιήσειεν;

ὁ ono što...; § 215

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

χείρω § 202, § 137

ποιεῖ ποιέω činiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἄνθρωπον § 82

πῶς § 221

τοῦτο § 213.2

βίον § 82

ἀνθρώπου § 82

ἂν čestica uz optativ, § 464.2, § 489.b

χείρω § 202, § 137

ποιήσειεν ποιέω činiti; 3. l. sg. opt. aor. akt.

οὔτε δὲ

κατ' ἄγνοιαν

οὔτε εἰδυῖα μὲν,

μὴ δυναμένη δὲ

προφυλάξασθαι ἢ διορθώσασθαι

ταῦτα

ἢ τῶν ὄλων φύσις

παρεῖδεν ἂν,

οὔτ' ἂν τηλικοῦτον ἤμαρτεν ἦτοι

παρ' ἀδυναμίαν

ἢ παρ' ἀτεχνίαν,

ἵνα τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ

ἐπίσης

τοῖς τε ἀγαθοῖς ἀνθρώποις

καὶ τοῖς κακοῖς

πεφυρμένως συμβαίῃ.

οὔτε... οὔτε... οὔτ' koordinacija sastavnim veznicima § 513.4; elizija § 68

δὲ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...

κατ' ἄγνοιαν § 97; κατά + a. § 429.b; elizija § 68

εἰδυῖα οἶδα znati; n. sg. ž. r. ptc. perf. akt., perfekt sa značenjem prezenta,

§ 317

εἰδυῖα μὲν... μὴ δυναμένη δὲ... koordinacija rečeničnih članova parom čestica: a...

δυναμένη δύναμαι moći; n. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; otvara mjesto dopuni u infinitivu

προφυλάξασθαι προφυλάσσω čuvati; inf. aor. med.
 διορθώσασθαι διορθόω ispravljati; inf. aor. med.
 ταῦτα § 213.2
 τῶν ἔλων § 103; poimeničenje članom § 373
 ἡ φύσις § 165
 παρεῖδεν παροράω previdjeti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 ἄν čestica uz ireal, § 489.b
 τηλικοῦτον § 219
 ἄν čestica uz ireal, § 489.b
 ἤμαρτεν ἀμαρτάνω promašiti, pogriješiti; 3. l. sg. ind. aor. akt.
 παρ' ἀδυναμίαν § 90; παρά + a. § 434.C; elizija § 68
 παρ' ἀτεχνίαν § 90; παρά + a. § 434.C; elizija § 68
 ἵνα veznik uvodi namjernu rečenicu § 470
 συμβαίνη συμβαίνω *bezlično* dogoditi se; 3. l. sg. konj. prez. akt.
 τὰ ἀγαθὰ § 103; poimeničenje članom § 373
 τὰ κακὰ § 103; poimeničenje članom § 373
 τοῖς ἀνθρώποις § 82
 ἀγαθοῖς § 103
 τοῖς κακοῖς § 103; poimeničenje članom § 373
 πεφυρμένως § 204

θάνατος δέ γε καὶ ζωή,
 δόξα καὶ ἀδοξία,
 πόνος καὶ ἡδονή,
 πλοῦτος καὶ πενία,
 πάντα ταῦτα
 ἐπίσης συμβαίνει
 ἀνθρώπων
 τοῖς τε ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς,
 οὔτε καλὰ ὄντα
 οὔτε αἰσχρά.

θάνατος § 82
 δέ čestica povezuje rečenicu s prethodnom: a...
 ζωή § 90
 δόξα § 97
 ἀδοξία § 90
 πόνος § 82

ἡδονή § 90

πλοῦτος § 82

πενία § 90

πάντα § 193

ταῦτα § 213.2

συμβαίνει συμβαίνει τινί (bezlično) dogoditi se komu; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀνθρώπων § 82, dijelni genitiv § 395.1

τοῖς ἀγαθοῖς § 103; poimeničenje članom, § 373

τοῖς κακοῖς § 103; poimeničenje članom, § 373

τε... καὶ ne samo... nego i...; koordinacija sastavnim veznicima § 513.2

οὔτε... οὔτε... koordinacija sastavnim veznicima § 513.4

καλὰ § 103

ἔντα εἰμί biti; n. pl. s. r. ptc. prez. akt.

αἰσχρά § 103

οὔτ' ἄρ' ἀγαθὰ

οὔτε κακά

ἔστι.

οὔτ'... οὔτε... koordinacija sastavnim veznicima § 513.4; elizija § 68

ἄρ' § 516.1 zaključni veznik; elizija § 68

ἀγαθὰ § 103

κακά § 103

ἔστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

Poglavlje 59

Πλωτίνου Ἐννεάδες Γ 7, 34

O autoru

Neoplatonizam je posljednji veliki sustav grčke filozofije, pokušaj sinteze čitave grčke filozofske tradicije i novijih misaonih tendencija. Glavni je predstavnik tog sustava Plotin (Πλωτῖνος, oko 205. – oko 270.). Rođen u egiptaskom Likopolu, studirao je filozofiju u Aleksandriji, u školi Amonija Sake. Zanimao se za perzijsku i indijsku filozofiju, i zato se pridružio neuspješnom pohodu cara Gordijana III. na Perziju 243. Osnovao je školu u Rimu pod pokroviteljstvom cara Galijena (vladao 253. – 268.). Planirao je čak i osnivanje Platonopolisa, zajednice po Platonovim načelima, u Kampaniji; to se nije ostvarilo.

O tekstu

Plotinove je spise učenik Porfirije (Πορφύριος) prikupio u Eneade (ἔννεα „devet”), šest svezaka po devet spisa organizirajući ih po temama: etičkim, prirodno-filozofskim, o duši (ψυχή, četvrta eneada), o duhu (νοῦς, peta) i o Jednome (ἓν, šesta). Duša, duh i Jedno pripadaju gornjem svijetu, koji se može spoznati samo mišljenjem – pri čemu Jedno, posve savršena svjetska duša, nije spoznatljiva čak ni na taj način, već samo svojevrsnim kontemplativnim izlaženjem iz sebe sama; to je ἔκστασις, koja vodi do ἔνωσις (*unio mystica*, ujedinjenje) s najvišom razinom postojanja.

U ovdje odabranim odlomcima Plotin opisuje kako ljubav prema Jednom (μόνον), onom koje nema oblik, utječe na dušu; pod tim utjecajem i sama se duša oslobađa oblika. Saznajemo i kako se duša osjeća ἐκεῖ („ondje”), u svijetu iznad samog neba.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Plot. Enneades 6.7.34

I

Ἡ ψυχὴ, ὅταν αὐτοῦ ἔρωτα σύντονον λάβῃ, ἀποτίθεται πᾶσαν ἣν ἔχει μορφὴν, καὶ ἦτις ἂν καὶ νοητοῦ ἧ ἐν αὐτῇ. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἔχοντά τι ἄλλο καὶ ἐνεργοῦντα περὶ αὐτὸ οὔτε ἰδεῖν οὔτε ἐναρμοσθῆναι. Ἀλλὰ δεῖ μῆτε κακὸν μῆτ' αὖ ἀγαθὸν μηδὲν ἄλλο πρόχειρον ἔχειν, ἵνα δέξῃται μόνη μόνον. Ὅταν δὲ τούτου εὐτυχίῃ ἢ ψυχὴ καὶ ἦκη πρὸς αὐτήν, μᾶλλον δὲ παρὸν φανῆ, ὅταν ἐκείνη ἐκνεύσῃ τῶν παρόντων καὶ παρασκευάσασα αὐτήν ὡς ὅτι μάλιστα καλὴν καὶ εἰς ὁμοιότητα ἐλθοῦσα — ἢ δὲ παρασκευῆ καὶ ἢ κόσμησις δῆλη που τοῖς παρασκευαζομένοις — ἰδοῦσα δὲ ἐν αὐτῇ ἐξαίφνης φανέντα — μεταξὺ γὰρ οὐδὲν οὐδ' ἔτι δύο, ἀλλ' ἐν ἄμφω· οὐ γὰρ ἂν διακρίναις ἔτι, ἕως πάρεστι· μίμησις δὲ τούτου καὶ οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ καὶ ἐρώμενοι συγκρῖναι θέλοντες — καὶ οὔτε σώματος ἔτι αἰσθάνεται, ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῷ, οὔτε ἑαυτὴν ἄλλο τι λέγει, οὐκ ἄνθρωπον, οὐ ζῷον, οὐκ ὄν, οὐδὲ πᾶν — ἀνώμαλος γὰρ ἢ τούτων πως θεά — καὶ οὐδὲ σχολὴν ἄγει πρὸς αὐτὰ οὔτε θέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ζητήσασα ἐκείνῳ παρόντι ἀπαντᾷ κακεῖνο ἀντ' αὐτῆς βλέπει· τίς δὲ οὖσα βλέπει, οὐδὲ τοῦτο σχολάζει ὁρᾶν.

II

Ἐνθα δὴ οὐδὲν πάντων ἀντὶ τούτου ἀλλάξαιτο, οὐδ' εἴ τις αὐτῇ πάντα τὸν οὐρανὸν ἐπιτρέποι, ὡς οὐκ ὄντος ἄλλου ἔτι ἀμείνωνος οὐδὲ μᾶλλον ἀγαθοῦ· οὔτε γὰρ ἀνωτέρω τρέχει τὰ τε ἄλλα πάντα κατιούσης, καὶ ἧ ἄνω. Ὡστε τότε ἔχει καὶ τὸ κρίνειν καλῶς καὶ γινώσκειν, ὅτι τοῦτό ἐστὶν οὗ ἐφίετο, καὶ τίθεσθαι, ὅτι μηδὲν ἐστὶ κρεῖττον αὐτοῦ. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἀπάτη ἐκεῖ· ἢ ποῦ ἂν τοῦ ἀληθοῦς ἀληθέστερον τύχοι; Ὁ οὖν λέγει, ἐκεῖνό ἐστι, καὶ ὕστερον λέγει, καὶ σιωπῶσα δὲ λέγει καὶ εὐπαθοῦσα οὐ ψεύδεται, ὅτι εὐπαθεῖ· οὐδὲ γαργαλιζομένου λέγει τοῦ σώματος, ἀλλὰ τοῦτο γενομένη, ὃ πάλαι, ὅτε εὐτύχει. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα, οἷς πρὶν

ἦδετο, ἀρχαῖς ἢ δυνάμεσιν ἢ πλούτοις ἢ κάλλεσιν ἢ ἐπιστήμαις, ταῦτα ὑπεριδοῦσα λέγει οὐκ ἂν εἰποῦσα μὴ κρείττοσι συντυχοῦσα τούτων· οὐδὲ φοβεῖται, μή τι πάθῃ, μετ' ἐκείνου οὔσα οὐδ' ὄλως ἰδοῦσα· εἰ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὴν φθείροιτο, εὔ μάλα καὶ βούλεται, ἵνα πρὸς τούτῳ ἢ μόνον· εἰς τόσον ἤκει εὐπαθείας.

Analiza i komentar

Ἡ ψυχὴ,
 ὅταν
 αὐτοῦ ἔρωτα σύντονον
 λάβῃ,
 ἀποτίθεται
 πᾶσαν
 ἣν ἔχει
 μορφήν,
 καὶ ἥτις ἂν καὶ νοητοῦ ἢ
 ἐν αὐτῇ.

Ἡ ψυχὴ § 90
 ὅταν... λάβῃ... ἀποτίθεται vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν kad god, § 488.2
 αὐτοῦ § 207; zamjenica se odnosi na ranije, izvan našeg odlomka spomenuto τὸ τοὺς δεινοὺς πόθους παρέχον ono što izaziva takvu silnu čežnju
 ἔρωτα § 123
 σύντονον § 106
 λάβῃ λαμβάνω primiti, osjetiti; 3. l. sg. konj. aor. akt.
 ἀποτίθεται ἀποτίθημι med. odložiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
 πᾶσαν § 193
 ἣν § 215
 ἔχει ἔχω imati; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 μορφήν § 90
 ἥτις § 217
 ἂν... ἢ pogodbena odnosna rečenica eventualnog oblika, § 485.2; εἰμί biti; 3. l. sg. konj. prez. akt.
 καὶ νοητοῦ καὶ ovdje čak; § 103

ἐν αὐτῇ § 426; § 207

Οὐ γάρ ἐστιν
ἔχοντά τι ἄλλο
καὶ ἐνεργοῦντα
 περὶ αὐτὸ
 οὔτε ἰδεῖν
 οὔτε ἐναρμοσθῆναι.

γάρ ἐστιν § 40; čestica γάρ najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: naime...§ 517; ἔστι (bezlično, s infinitivom ili akuzativom s infinitivom kao objektom) biti moguće; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἔχοντά τι § 40; ἔχω imati; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.; § 217; subjekt infinitiva razlikuje se od subjekta glavne rečenice, pa stoji u akuzativu § 491.1; „netko tko ima”

ἄλλο § 212

ἐνεργοῦντα ἐνεργέω djelovati, baviti se, reakcija περί τι čime; a. sg. m. r. ptc. prez. akt.

περὶ αὐτὸ § 433; § 207; zamjenica se odnosi na prethodno τι ἄλλο

ἰδεῖν ὁράω gledati, vidjeti; inf. aor. akt.

ἐναρμοσθῆναι ἐναρμόζω uklopiti, prilagoditi; inf. aor. pas.

Ἄλλὰ δεῖ

μήτε κακὸν
 μήτ' αὖ ἀγαθὸν μηδὲν ἄλλο
 πρόχειρον ἔχειν,
 ἵνα δέξηται
 μόνη
 μόνον.

δεῖ δεῖ *bezlično* treba; 3. l. sg. ind. prez. akt.

μήτε... μήτ'... koordinacija s pomoću (niječnih) čestica: niti... niti...

κακὸν § 103

μήτ' αὖ § 68

ἀγαθὸν § 103

μηδὲν § 224.2

ἄλλο § 212

πρόχειρον § 106

ἔχειν ἔχω imati; inf. prez. akt.

ἵνα δέξηται zavisna namjerna rečenica, § 470; δέχομαι primiti; 3. l. sg.
konj. aor. med.

μόνη § 103

μόνον § 103; poimeničeno, Plotinov filozofski termin: Jedno

Ὅταν δὲ

τούτου

εὐτυχίῃσιν

ἢ ψυχῇ

καὶ ἦκῃ

πρὸς αὐτήν,

μᾶλλον δὲ

παρὸν

φανῆ,

ὅταν

ἐκείνη

ἐκνεύσῃ

τῶν παρόντων

καὶ παρασκευάσασα αὐτήν

ὥς ὅτι μάλιστα καλήν

καὶ

εἰς ὁμοιότητα ἐλθοῦσα —

ἢ δὲ παρασκευῇ

καὶ ἢ κόσμησις

δήλη που

τοῖς παρασκευαζομένοις —

ἰδοῦσα δὲ

ἐν αὐτῇ

ἐξαίφνης φανέντα —

μεταξὺ γὰρ

οὐδέν οὐδ' ἔτι δύο,
 ἀλλ' ἐν ἄμφω·
 οὐ γὰρ ἂν
 διακρίναις ἔτι,
 ἕως πάρεσσι·
 μίμησις δὲ
 τούτου
 καὶ οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ
 καὶ ἐρώμενοι
 συγκρίναι θέλοντες —
 καὶ οὔτε
 σώματος ἔτι
 αἰσθάνεται,

 ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῷ,
 οὔτε
 ἑαυτὴν
 ἄλλο τι λέγει,
 οὐκ ἄνθρωπον,
 οὐ ζῷον,
 οὐκ ὄν,
 οὐδὲ πᾶν —
 ἀνώμαλος γὰρ
 ἢ τούτων πως θεά —
 καὶ οὐδὲ
 σχολὴν ἄγει

 πρὸς αὐτὰ

οὔτε θέλει,
 ἀλλὰ καὶ
 αὐτὸ
 ζητήσασα
 ἐκείνῳ παρόντι
 ἀπαντᾷ
 κἀκεῖνο
 ἀντ' αὐτῆς
 βλέπει·
 τίς δὲ οὔσα
 βλέπει,
 οὐδὲ τοὔτο
 σχολάζει
 ὁρᾷν.

Ὅταν... εὐτυχίση... καὶ ἦκη vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν kad god, § 488.2

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515 τούτου § 213.2

εὐτυχίση εὐτυχέω τινός posjedovati što, domoći se čega; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἡ ψυχὴ § 90

ἦκη ἦκω doći, biti prisutan; 3. l. sg. konj. prez. akt.

πρὸς αὐτήν § 435; § 207

μᾶλλον § 204.3

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515

παρὸν πάρειμι biti prisutan; n. sg. s. r. ptc. prez. akt.

φανῆ φαίνω u aoristu pasivnom pojaviti se; 3. l. sg. konj. aor. pas.

ὅταν... ἐκνεύση vremenska rečenica ima značenje pogodbene eventualne protaze, ὅταν kad god, § 488.2; ἐκνεύω τινός okrenuti se od čega; 3. l. sg. konj. aor. akt.

ἐκείνη § 213.3

τῶν παρόντων πάρειμι biti prisutan; g. pl. s. r. ptc. prez. akt.

παρασκευάσασα παρασκευάζω pripremiti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

αὐτήν § 209.1

ὅτι μάλιστα najviše što je moguće; § 204.3

καλήν § 103

εἰς ὁμοιότητα § 419; § 123

ἔλθοῦσα ἔρχομαι ící; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

ἢ... παρασκευή § 90

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515

ἢ κόσμησις § 165

δήλη που § 40; § 103; που ograničava ili pojačava doseg prethodne riječi:
„nekako...” ili „itekako...”

τοῖς παρασκευαζομένοις παρασκευάζω pripremiti; d. pl. m. r. ptc. prez.
medpas.

ἰδοῦσα ὁράω gledati, vidjeti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

δὲ čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515

ἐν αὐτῇ § 426; § 207

φανέντα φαίνω aor. pas. pojaviti se; a. sg. m. r. ptc. aor. pas.

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-
ime...§ 517

οὐδὲν § 224.2

οὐδ' ἔτι § 68

δύο § 224

ἀλλ' ἐν § 68; § 224

ἄμφω § 224.3

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-
ime...§ 517

ἂν διακρίναις optativ s ἂν kao potencijal sadašnjji, § 464.2; διακρίνω razlu-
čiti; 2. l. sg. opt. aor. akt.

οὐ... ἔτι ne više

ἕως πάρεστι zavisna vremenska rečenica, § 487; πάρειμι biti prisutan; 3. l.
sg. ind. prez. akt.

μίμησις § 165

δὲ čestica δέ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a...§ 515

τούτου § 213.2

οἱ ἐνταῦθα ἐρασταὶ ἐνταῦθα upotrijebljeno kao atribut; § 100

ἐρώμενοι ἐράω voljeti, ljubiti; n. pl. m. r. ptc. prez. medpas.

συγκρίναι συγκρίνω spojiti; inf. aor. akt.

θέλοντες θέλω željeti; n. pl. m. r. ptc. prez. akt.

σώματος § 123

οὔτε... ἔτι..., οὔτε... οὔτε ἔτι i ne više; koordinacija niječnim veznicima οὔτε...
οὔτε... i ne... i ne...

αἰσθάνεται αἰσθάνομαι τινος osjećati što

ἐστὶν εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐν αὐτῷ § 426; § 207

ἑαυτήν § 208

ἄλλο τι § 40; § 212; § 217

λέγει λέγω τινά τι govoriti što o kome; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἄνθρωπον § 82

ζῶον § 82

ὄν εἰμί biti; a. sg. s. r. ptc. prez. akt.

πᾶν § 193

ἀνώμαλος § 106

γάρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-
ime... § 517

ἦ... θεά § 90 (pazi na naglasak, ovo nije imenica θεά!)

τούτων πως § 40; § 213.2; πως izražava nesigurnost: nekako...

οὐδὲ... οὐτε..., ἀλλὰ... koordinacija (niječnim) sastavnim i suprotnim vezni-
kom

σχολήν § 90

ἄγει σχολήν ἄγω πρὸς τι imati vremena za što; 3. l. sg. ind. prez. akt.

πρὸς αὐτὰ § 435; § 207

θέλει θέλω željeti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

αὐτὸ § 207

ζητήσασα ζητέω tražiti, željeti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

ἐκείνῳ § 213.3

παρόντι πάρειμι biti prisutan; d. sg. s. r. ptc. prez. akt.

ἀπαντᾷ ἀπαντάω τινί susresti koga

κάκεινο § 66; § 213.3

ἀντ' αὐτῆς § 68; § 422; § 207

βλέπει βλέπω gledati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τίς δὲ § 217; čestica δέ povezuje surečenicu s prethodnom kao suprotni vez-
nik: a... § 515

οὔσα εἰμί biti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

βλέπει βλέπω gledati; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τοῦτο § 213.2

σχολάζει σχολάζω imati vremena; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὄραν ὀράω gledati, vidjeti; inf. prez. akt.

Ἐνθα δὴ

οὐδὲν

πάντων

ἀντὶ τούτου

ἀλλάξαιτο,

οὐδ'

εἷ τις
 αὐτῇ
 πάντα τὸν οὐρανὸν
 ἐπιτρέποι,
 ὡς
οὐκ ὄντος ἄλλου
ἔτι ἀμείνονος
οὐδὲ μᾶλλον ἀγαθοῦ·
 οὔτε γὰρ ἀνωτέρω
 τρέχει
 τά τε ἄλλα πάντα
κατιούσης,
 κἂν
 ἦ ἄνω.

Ἔνθα δὴ na tom mjestu...; čestica naglašava prilog mjesta

οὐδὲν § 224.2

πάντων § 193

ἀντί τούτου § 422; § 213.2

ἀλλάξαιτο ἀλλάσσω med. τι ἀντί τινος zamijeniti što za što; 3. l. sg. opt. aor. med.

οὐδ' εἷ τις § 68; § 40

ἀλλάξαιτο... εἷ... ἐπιτρέποι zavisna pogodbeno rečenica, potencijalni oblik, ali optativ u apodozi ovdje je bez ἄν, § 477; ἐπιτρέπω ponuditi; 3. l. sg. opt. prez. akt.

τις § 217

αὐτῇ § 207

πάντα § 193

τὸν οὐρανὸν § 82

ὡς... ὄντος GA s priložnim, uzročnim značenjem, § 503.2; εἰμί biti; g. sg. m. r. ptc. prez. akt.

ἄλλου § 212

ἀμείνονος § 202

μᾶλλον § 204.3

ἀγαθοῦ § 103

γὰρ čestica najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: na-ime...§ 517

οὔτε... τε koordinacija česticama (niječnom i potvrdnom) sastavnog značenja: ne... i...

ἀνωτέρω § 204.b2

τρέχει τρέχω ici, stremiti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

τά τε ἄλλα § 40; § 373; § 212

πάντα § 193

κατιούσης sc. ψυχῆς; κάτειμι sići; g. sg. ž. r. ptc. fut. akt.; akuzativ označava kamo se silazi; subjekt GA često se izostavlja ako se lako razumije § 504.a

κἄν ἤ § 66; κἄν uvodi zavisnu dopusnu rečenicu, ovdje potencijalnu (to pokazuje konjunktiv): ma kako...§ 480; εἰμί biti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

Ὡστε

τότε

ἔχει

καὶ τὸ κρίνειν καλῶς

καὶ γινώσκειν,

ὅτι

τοὔτό ἐστιν

οὗ ἐφίετο,

καὶ τίθεσθαι,

ὅτι

μηδέν ἐστι

κρεῖττον αὐτοῦ.

ἔχει ἔχω uz infinitiv: moći...; 3. l. sg. ind. prez. akt.

καὶ... καὶ... καὶ... koordinacija s pomoću sastavnih veznika

τὸ κρίνειν καλῶς § 373; κρίνω procijeniti; inf. prez. akt.

τὸ... γινώσκειν § 373; γινώσκω spoznati, prepoznati; inf. prez. akt.

τοὔτό ἐστιν § 40; § 213.2; εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

οὗ § 215

ἐφίετο ἐφίημι med. τινός željeti što; 3. l. sg. impf. med.

τίθεσθαι τίθημι med. smatrati, zaključiti; inf. prez. medpas.

μηδέν ἐστι § 40; § 224.2

ἐστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

κρεῖττον § 202

αὐτοῦ § 207

Οὐ γάρ ἐστὶν ἀπάτη
ἐκεῖ·
ἢ ποῦ ἂν
τοῦ ἀληθοῦς
ἀληθέστερον τύχοι;

γάρ ἐστὶν § 40; čestica γάρ najavljuje iznošenje dokaza ili uzroka prethodne tvrdnje: naime...§ 517; ἔστι (bezlično) postojati (zanijekano: nema...); 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἀπάτη § 90

ποῦ upitni prilog

ἂν... τύχοι optativ s ἂν pokazuje mogućnost u sadašnjosti (potencijal sadašnjji) § 464.2; τυγχάνω naći se; 3. l. sg. opt. aor. akt.

τοῦ ἀληθοῦς § 373; § 153

ἀληθέστερον § 198

Ἦ οὖν λέγει,
ἐκεῖνό ἐστι,
καὶ ὕστερον λέγει,
καὶ σιωπῶσα δὲ λέγει
καὶ εὐπαθοῦσα οὐ ψεύδεται,
ὅτι εὐπαθεῖ·
οὐδὲ γαργαλιζομένου λέγει τοῦ σώματος,
ἀλλὰ τοῦτο γενομένη,
ὃ πάλαι,
ὅτε εὐτύχει.

Ἦ § 215

λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἐκεῖνό ἐστι § 40

ἐκεῖνό § 213.3

ἐστι εἰμί biti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ὕστερον § 204.3

- λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 καὶ... δὲ... kombinacija čestica najavljuje dodavanje čega suprotnog pret-
 hodnom: a i...
 σιωπῶσα σιωπάω šutjeti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.
 λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 εὐπαθεῖσα εὐπαθῆω uživati; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.
 ψεύδεται ψεύδω med. lagati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.
 εὐπαθεῖ εὐπαθῆω uživati; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 γαργαλιζομένου γαργαλίζω škakljati, *preneseno* uzbuđivati; g. sg. s. r.
 ptc. prez. medpas.; particip kao dio GA (s uzročnim značenjem), u
 hiperbatu
 λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.
 τοῦ σώματος § 123
 τοῦτο..., ὅ... § 213.2; § 215; koordinacija s pomoću antecedenta (ovdje: po-
 kazne zamjenice) i konektora (ovdje: odnosne zamjenice)
 γενομένη γίγνομαι postati; n. sg. ž. r. ptc. aor. (med.)
 ὅ § 215
 ὅτε εὐτύχει ὅτε kad...; uvodi zavisnu vremensku rečenicu § 487; εὐτυχέω
 biti dobro, imati sreće; 3. l. sg. impf. akt.

Ἄλλα καὶ τὰ ἄλλα πάντα,
 οἷς πρὶν ἦδετο,
 ἀρχαῖς ἢ δυνάμεσιν ἢ πλούτοις ἢ κάλλεσιν ἢ ἐπιστήμασι,
 ταῦτα
 ὑπεριδοῦσα λέγει
 οὐκ ἂν εἶποῦσα
 μὴ κρείττοσι συντυχοῦσα
 τούτων·
 οὐδὲ φοβεῖται,
 μή τι πάθῃ,
 μετ' ἐκείνου οὔσα
 οὐδ' ὅλως ἰδοῦσα·
 εἰ δὲ καὶ τὰ ἄλλα
 τὰ περὶ αὐτὴν
 φθείροιτο,
 εὔ μάλα καὶ βούλεται,

ἵνα πρὸς τούτῳ ἢ μόνον·
εἰς τόσον
ἤκει
εὐπαθείας.

τὰ ἄλλα πάντα § 373; § 375; § 212; § 193

οἷς § 215

ἤδετο ἤδομαι τινα uživati u čemu; 3. l. sg. impf. med.

ἀρχαῖς § 90

δυνάμεσιν § 165

πλούτοις § 82

κάλλεσιν § 153

ἐπιστήμαις § 90

ταῦτα § 213.2

ὑπεριδοῦσα ὑπεροράω prezirati; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

λέγει λέγω govoriti; 3. l. sg. ind. prez. akt.

ἂν εἰποῦσα μὴ... συντυχοῦσα particip s ἂν zamjenjuje rečenicu s irealnim značenjem, § 506; λέγω govoriti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.; μὴ s participom izriče uvjet (pogodbu): kad ne bi...

κρείττοσι § 202

συντυχοῦσα συντυγχάνω τινί susresti se s kime; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

τούτων § 213.2

οὐδὲ ima službu sastavnog (niječnog) veznika: i ne...

φοβεῖται, μὴ... φοβέω med. bojati se; 3. l. sg. ind. prez. medpas.; μὴ
iza izraza bojazni uvodi zavisnu zahtjevnu (namjernu) rečenicu: da
će... § 471

μὴ τι § 40

τι § 217

πάθη πάσχω trpjeti; 3. l. sg. konj. aor. akt.

μετ' ἐκείνου § 68; § 213.3

οὔσα εἰμί biti; n. sg. ž. r. ptc. prez. akt.

οὐδ' ἄλλως § 68; § 204

ἰδοῦσα ὁράω gledati, vidjeti; n. sg. ž. r. ptc. aor. akt.

εἰ... φθείροιτο... βούλεται pogodbena rečenica: potencijalna protaza, realna apodoza, § 479; φθείρω uništiti; 3. l. sg. opt. prez. medpas.

δὲ čestica δὲ povezuje rečenicu s prethodnom kao suprotni veznik: a... § 515

τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὴν § 373; § 375; § 212; § 433; § 207

εὖ μάλα vrlo jako; εὖ pojačava sljedeći prilog

βούλεται βούλωμαι htjeti, željeti; 3. l. sg. ind. prez. med.

ἵνα... ἥ namjerna rečenica s konjunktivom (jer je u glavnoj glavno vrijeme),
§ 470; εἰμί biti; 3. l. sg. konj. prez. akt.

πρὸς τούτῳ § 435; § 213.2

εἰς τόσον... εὐπαθείας § 419; dijelni genitiv, § 395; § 219; § 90

ἦκει ἦκω doći, biti prisutan; 3. l. sg. ind. prez. akt.

Poglavlje 60

Μάρκου Ἀντωνίνου αὐτοκράτορος Τῶν εἰς ἑαυτὸν βιβλίον Γ 1

Ο tekstu

U prvom odlomku treće knjige *Razgovora sa samim sobom* (Τὰ εἰς ἑαυτὸν) Marko Aurelije razmatra slabljenje intelektualnih sposobnosti pod stare dane.

Pročitajte naglas grčki tekst.

M. Aur. Ad se ipsum 3.1

Οὐχὶ τοῦτο μόνον δεῖ λογίζεσθαι, ὅτι καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἀπαναλίσκεται ὁ βίος καὶ μέρος ἕλαττον αὐτοῦ καταλείπεται, ἀλλὰ κάκεινο λογιστέον, ὅτι, εἰ ἐπὶ πλέον βιώη τις, ἐκεῖνό γε ἄδηλον, εἰ ἐξαρκέσει ὁμοία αὔθις ἢ διάνοια πρὸς τὴν σύνεσιν τῶν πραγμάτων καὶ τῆς θεωρίας τῆς συντεινούσης εἰς τὴν ἐμπειρίαν τῶν τε θείων καὶ τῶν ἀνθρωπείων. ἐὰν γὰρ παραληρεῖν ἄρξηται, τὸ μὲν διαπνεῖσθαι καὶ τρέφεσθαι καὶ φαντάζεσθαι καὶ ὀρμᾶν καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, οὐκ ἐνδεήσει· τὸ δὲ ἑαυτῷ χρῆσθαι καὶ τοὺς τοῦ καθήκοντος ἀριθμοὺς ἀκριβοῦν καὶ τὰ προφαινόμενα διαρθροῦν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ εἰ ἤδη ἐξακτέον αὐτὸν ἐφιστάνειν καὶ ὅσα τοιαῦτα λογισμοῦ συγγεγυμνασμένου πάνυ χρήζει, προαποσβέννυται. χρῆ ὄν ἐπείγεσθαι οὐ μόνον τῷ ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου ἐκάστοτε γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ τὴν ἐννόησιν τῶν πραγμάτων καὶ τὴν παρακολούθησιν προαπολήγειν.

Analiza i komentar

Οὐχὶ τοῦτο μόνον

δεῖ

λογίζεσθαι,

ὅτι

καθ' ἐκάστην ἡμέραν

ἀπαναλίσκεται ὁ βίος

καὶ μέρος ἔλαττον

αὐτοῦ

καταλείπεται,

ἀλλὰ κάκεινο λογιστέον,

ὅτι,

εἰ ἐπὶ πλέον

βιῶη τις,

ἐκεῖνό γε ἄδηλον,

εἰ ἐξαρκέσει

ὁμοία αὔθις ἢ διάνοια

πρὸς τὴν σύνεσιν

τῶν πραγμάτων

καὶ τῆς θεωρίας

τῆς συντεινούσης

εἰς τὴν ἐμπειρίαν

τῶν τε θείων

καὶ τῶν ἀνθρωπείων.

τοῦτο § 213.3

μόνον § 378.4, § 103

δεῖ *bezlično* treba; 3. l. sg. ind. prez. akt.

λογίζεσθαι λογίζομαι τινά τι računati, ubrajati koga u što; inf. prez. med-pas.

ὅτι § 468, uvodi izričnu rečenicu

καθ' ἐκάστην ἡμέραν § 90, § 103 κατά + a. § 429.B.d, elizija § 68, aspiracija završnog suglasnika § 74

ἀπαναλίσκεται ἀπαναλίσκω potrošiti, potratiti; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

ὁ βίος § 82

μέρος § 153

ἔλαττον § 202

αὐτοῦ § 207

καταλείπεται καταλείπω ostavljati, pas. i med. preostajati; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

κάκεινο § 66 kraza, § 213.3

λογιστέον § 103, § 300, podrazumijeva se ἐστίν

ὅτι § 468, uvodi izričnu rečenicu

εἰ § 474, § 477 uvodi potencijalnu pogodbenu rečenicu

ἐπὶ πλέον više (frazza); § 202, § 436.C

βιφή βιόω živjeti; 3. l. sg. opt. aor. akt. (korjeniti aorist § 316)

τις § 217

ἐκεῖνό § 213.3

ἄδηλον sc. ἐστίν; § 103, § 106

εἰ § 469, uvodi zavisnu upitnu rečenicu

ἐξαρκέσει ἐξαρκέω biti dovoljan; 3. l. sg. ind. fut. akt.

ὁμοία § 103

ἡ διάνοια § 97

πρὸς τὴν σύνεσιν § 165, πρὸς + a. § 435.C

τῶν πραγμάτων § 123, objektni genitiv § 394

τῆς θεωρίας § 90, objektni genitiv § 394

τῆς συντείνουσης συντείνω εἷς τι na što smjerati, naprezati se; g. sg. ž. r. ptc. prez. medpas.; jače istaknut atributni položaj § 375

εἰς τὴν ἐμπειρίαν § 90, εἰς + a. § 419

τῶν θείων § 103, objektni genitiv § 394; poimeničenje članom § 373

τῶν ἀνθρωπέων § 103 objektni genitiv § 394; poimeničenje članom § 373

ἐὰν γὰρ

 παραληρεῖν

 ἄρξεται,

τὸ μὲν διαπνεῖσθαι

καὶ τρέφεσθαι

καὶ φαντάζεσθαι

καὶ ὀρμᾶν

καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα,

 οὐκ ἐνδεήσει·

τὸ δὲ

ἑαυτῷ
 χρῆσθαι
 καὶ τοὺς
 τοῦ καθήκοντος
 ἀριθμοὺς
 ἀκριβοῦν
 καὶ τὰ προφαινόμενα
 διαρθροῦν
 καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ
 εἰ ἤδη
 ἕξακτέον αὐτὸν
 ἐφιστάνειν
 καὶ ὅσα τοιαῦτα
 λογισμοῦ συγγεγυμνασμένου
 πάνυ χρήζει,
 προαποσβέννυται.

ἐὰν pogodbeni veznik, uvodi futursku eventualnu protazu § 474

γὰρ uzročni usporedni veznik § 517

παραληρεῖν παραληρέω govoriti bezumne stvari, trabunjati; inf. prez. akt.

ἄρξεται ἄρχω početi; 3. l. sg. konj. aor. med.

τὸ διαπνεῖσθαι διαπνέω disati; inf. prez. medpas., poimeničenje članom § 373

τὸ μὲν διαπνεῖσθαι... τὸ δὲ ἑαυτῷ χρῆσθαι... koordinacija rečeničnih članova parom čestica

τρέφεσθαι τρέφω hraniti; inf. prez. medpas., poimeničenje članom § 373

φαντάζεσθαι φαντάζω zamisliti; inf. prez. medpas., poimeničenje članom § 373

ὀρμᾶν ὀρμάω pokrenuti, tjerati; inf. prez. akt., poimeničenje članom § 373

ὅσα § 219

ἄλλα § 212

τοιαῦτα § 213.4

ἐνδεήσει ἐνδέω nedostajati; 3. l. sg. ind. fut. akt.

τὸ χρῆσθαι χράομαι τινί koristiti se čime; inf. prez. medpas., poimeničenje članom § 373

ἑαυτῷ § 208

τοὺς ἀριθμοὺς § 82

τοῦ καθήκοντος καθήκω pristajati, dolikovati; g. sg. s. r. ptc. prez. akt.

ἀκριβοῦν ἀκριβῶς točno poznavati, razumjeti; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

τὰ προφαινόμενα προφαίνω pokazivati, prije nagovijestiti; a. pl. s. r. ptc. prez. medpas.; poimeničenje članom § 373

διαρθροῦν διαρθρῶς razglabati, raščlaniti; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373

περὶ αὐτοῦ τοῦ § 207, § 433.A

εἰ § 469, uvodi zavisnu upitnu rečenicu

ἐξακτέον sc. ἐστίν § 103; ἐξάγω ἑμαυτὸν počiniti samoubojstvo; § 300

αὐτὸν § 209

ἐφιστάνειν ἐφιστάνω razmotriti; inf. prez. akt.; poimeničenje članom § 373; otvara mjesto priložnoj oznaci περὶ αὐτοῦ τοῦ...

ᾧσα § 219

τοιαῦτα § 213.4

λογισμοῦ § 82

συγγεγυμνασμένου συγγυμνάζομαι zajedno vježbati; g. sg. m. r. ptc. perf. medpas.

χρήζει χρήζω τινός trebati što; 3. l. sg. ind. prez. akt.; predikat u jednini uz subjekt srednjeg roda u množini § 361

προαποσβέννυται προαποσβέννυμαι prije biti ugašen; 3. l. sg. ind. prez. medpas.

χρῆ οὔν

ἐπείγασθαι

οὐ μόνον

τῷ

ἐγγυτέρω τοῦ θανάτου

ἐκάστοτε

γίνεσθαι,

ἀλλὰ καὶ

διὰ τὸ

τὴν ἐννόησιν

τῶν πραγμάτων

καὶ τὴν παρακολούθησιν

προαπολήγειν.

- χρῆ** bezlično: treba; § 492, otvara mjesto dopuni u infinitivu
ἐπείγασθαι ἐπείγω pritiskati, tjerati; inf. prez. medpas.
μόνον § 103, § 378.4
οὐ μόνον... ἀλλὰ καὶ... koordinacija rečeničnih članaka
ἐγγυτέρω komparativ priloga ἐγγύς; komparacija § 197; tvorba § 204.3.
 bilješka 2
τοῦ θανάτου § 82
γίνεσθαι γίγνομαι postati, nastati (jonski i helenistički oblik γίνομαι); inf.
 prez. medpas.; poimeničenje infinitiva članom § 497; dativ uzroka
 § 414.2
διὰ τὸ προαπολήγειν προαπολήγω prvi prestati; inf. prez. akt., poimeni-
 čenje infinitiva članom § 497; διὰ + a. § 428.B
τὴν ἐννόησιν § 165; subjekt u akuzativu uz προαπολήγειν
τῶν παραγμάτων § 123; objektni genitiv
τὴν παρακολούθησιν § 165; subjekt u akuzativu uz προαπολήγειν